

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์

ของ

วิณัฐ ชวนะเวช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2549

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์

ของ

วิญญู ชวนะเวช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทคัดย่อ

ของ

วิญญู ชวนะเวช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

พฤษภาคม 2549

วีณัฐ ชวนะเวช. (2549). บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญฤทธิ์
คงคาเพชร.

การวิจัยครั้งนี้มี จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การ
สื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 กลุ่มตัวอย่างนัก
ศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศักราช 2548 จำนวน 48 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple
Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและร้อยละ

ในการทดลองได้ดำเนินการ 3 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบก
พร่องของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแล้วนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข การทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาแนวโน้มประ
สิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การทดลองครั้งที่ 3 เป็นการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของบท
เรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่าบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น
สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 90.04/89.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

A DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL TELEVISION ON COMMUNICATION AND
INFORMATION RETRIEVAL FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
VENUS CHAVANAVECH

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University
May 2006

Venus Chavanavech. (2006). *A development of educational television on Communication and Information Retrieval for undergraduate students*. Master Project, M.Ed. (Educational Technology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor: Asst.Prof. Boonyarith Kongkapetch.

The purposes of this study were to develop the educational television on Communication and Information Retrieval for undergraduate students and find out its efficiency based on 85/85 criteria.

Eighty educational students who studying in the second semester of 2005 academic year of Suan Dusit Rajabhat University were random sampling for this study. The research instrument were the educational television, an achievement test and a quality evaluation form for content and media experts. Statistics used for data analysis were mean and percent.

The result revealed that the quality of educational television on Communication and Information Retrieval for undergraduate students as evaluated by the media and content experts was ranked in a good level. The efficiency of the educational television on Communication and Information Retrieval for undergraduate students was 90.04/89.08.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี ของ วิทยาลัย ชวนะเวช ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญชัย อินทรสุนานนท์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญชัย อินทรสุนานนท์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำให้ความรู้แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาจนสามารถดำเนินการจัดทำสารนิพนธ์ได้สำเร็จ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ตลอดจนเจ้าหน้าที่ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ได้ให้คำปรึกษาในการจัดทำสารนิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตา อบรม สั่งสอน ทำให้ผู้วิจัยจัดทำสารนิพนธ์จนประสบความสำเร็จ

วิณัฐ ชวนะเวช

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา.....	6
	หลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา.....	6
	การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา.....	7
	ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา.....	7
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา.....	8
	สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา.....	10
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	10
	ความหมายของบทเรียนโทรทัศน์.....	11
	คุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	12
	ประเภทของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	17
	รูปแบบของบทโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	19
	การผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	23
	การวางแผนหรือการเตรียมผลิตเทปบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	27
	สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	29
ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	29
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	30
ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	30
ประเภทและลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
การดำเนินการทดลอง.....	37
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิจัย.....	39
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี.....	39
ผลการประเมินบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ.....	40
การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	42
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	45
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	45
ความสำคัญของการวิจัย.....	45
ขอบเขตของการวิจัย.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การดำเนินการวิจัย.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ผลการวิจัย.....	46
อภิปรายผล.....	46
ข้อเสนอแนะ.....	47
บรรณานุกรม.....	49
ภาคผนวก.....	54
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	55
ภาคผนวก ข ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบ.....	61
ภาคผนวก ค แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญ.....	63
ภาคผนวก ง ตัวอย่างบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.....	67
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	73

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	36
2 ผลการประเมินบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับ นักเรียนระดับปริญญาตรี จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา.....	40
3 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	41
4 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่องการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับ ปริญญาตรี ครั้งที่ 2.....	43
5 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่องการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับ ปริญญาตรี ครั้งที่ 3.....	44
6 แสดงค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ.....	62

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกปัจจุบันเป็นโลกแห่งข้อมูล ข่าวสารที่ความรู้ ความคิด และปรากฏการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและฉับไว การดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่จำเป็นต้องหมุนเคลื่อนให้ทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี การเรียนรู้จึงมิใช่เพียงการอ่านตำราหรือฟังคำสอนเท่านั้น แต่ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ใช้เครื่องมือสื่อสารในการสืบค้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมยุคใหม่ (ศิริจรรย์ ผลพันธ์. อ้างถึงใน สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. 2542.) ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน การติดต่อสื่อสารมิใช่เพียงการเจรจาระหว่างบุคคล การสื่อสารในปัจจุบันจะก้าวตามไปกับความเจริญด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น การเจรจาทางโทรศัพท์ เช่น การส่งข้อมูลทางโทรสาร (Fax) การค้นหาข้อมูลทางสารนิเทศทางอินเทอร์เน็ต (Internet) การขอเบิกจ่ายเงินให้แก่ลูกค้าของธนาคารได้อย่างรวดเร็วทันใจได้ทั่วประเทศหรือระหว่างประเทศทางระบบ เอ.ที.เอ็ม (A.T.M.) และการได้รับข้อมูลข่าวสารข้อมูลเดียวกันจากทุกมุมโลกทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารลักษณะดังกล่าว จะช่วยให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้กว้างและไกลอย่างไร้พรมแดนอันเป็นการสร้างวิสัยทัศน์ให้แก่บุคคล ทำให้มนุษย์เป็นบุคคลแห่งยุคโลกาภิวัตน์อย่างแท้จริง คือเป็นบุคคลคุณภาพที่รู้ทันโลก ทันเหตุการณ์และสามารถปรับตัวเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างฉลาดและมีความสุข

การสื่อสารและการสืบค้น รายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น รหัส 1500101 ตามหลักสูตรพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งทั่วประเทศ เป็นวิชาที่มีความสำคัญที่นักศึกษาจะต้องเรียนรู้หลักทฤษฎีและทักษะในการฝึกปฏิบัติทางด้านการสื่อสาร และวิธีการสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้อง โดยเริ่มต้นจากความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสาร การสืบค้นจากสื่อสิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากโสตทัศนวัสดุ และการสืบค้นจากสารสนเทศเครือข่าย ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งทางด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติในเวลาเดียวกัน แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านการจัดการเรียนการสอนหลายประการพบว่าการเรียนการสอนของนักศึกษาภาคสมทบ ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มีปัญหาพื้นฐานดังนี้

1. นักศึกษามีจำนวนมาก การเรียนการสอนจึงใช้การบรรยาย ซึ่งทำให้นักศึกษาบางส่วนขาดความสนใจในเนื้อหา ทำให้นักศึกษามีการปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนน้อยเกินไป
2. นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงานจึงทำให้การมาเรียนมาได้ไม่เต็มเวลา ทำให้ความรู้ที่ได้จากเนื้อหาในบทเรียนบางส่วนไม่เต็มศักยภาพ
3. ในขั้นตอนการฝึกปฏิบัติและสาธิต ซึ่งเป็นหัวใจหลักของนักศึกษาในการฝึกสืบค้นของนักศึกษาที่จะได้เห็นขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งจะมีนักศึกษาเพียงบางส่วนเท่านั้นที่จะได้เห็นขั้นตอนการสาธิตที่ชัดเจน เนื่องจากการสาธิตนักศึกษาที่มีจำนวนมาก ห้องเรียนมีขนาดใหญ่ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้นักศึกษา

ส่วนใหญ่ไม่เห็นลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องและชัดเจน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ไม่ดีพอ และขาดความสนใจในบทเรียน

4. อัตราส่วนของครูมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงเป็นลักษณะของการบรรยายในชั้นเรียนที่มีขนาดใหญ่

จากปัญหาดังกล่าวเป็นเพียงปัญหาเบื้องต้นที่ทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และผลกระทบที่ตามมาคือการปฏิบัติงานของนักศึกษาพบว่านักศึกษาขาดความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานและขาดทักษะในการสื่อสารและทักษะการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางดำเนินการแก้ไขให้มีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเรียนการสอน ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพตามจุดประสงค์แต่ละเนื้อหาวิชาเรียนนั้น ก็คือการนำสื่อมาประยุกต์และปรับปรุงให้เหมาะสมกับเนื้อหาของครูผู้สอน

การเลือกสื่อเพื่อมาใช้ประกอบให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งในการเลือกสื่อนี้ ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนเสียก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อที่เหมาะสม และสามารถจัดประสบการณ์ในการเรียนให้แก่ผู้เรียน โดยจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการใช้สื่อด้วย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กิดานันท์ มลิทอง. 2535: 75)นอกจากนี้ยังมีหลักการอื่นๆ เพื่อประกอบการพิจารณา คือ

1. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
2. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่จะให้ผลต่อการเรียนการสอนมากที่สุด
3. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นได้ดีเป็นลำดับขั้นตอน
4. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
5. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ มีวิธีใช้ที่ไม่ซับซ้อนยุ่งยากจนเกินไป
6. ต้องเป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจนและเป็นจริง
7. มีราคาไม่แพงจนเกินไป หรือถ้าผลิตเองควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน (กิดานันท์ มลิทอง. 2540: 83)

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นสื่อการสอนอีกชนิดหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและไม่ด้อยไปกว่าสื่อการสอนชนิดอื่น มีจุดเด่นที่ให้คุณค่าในการเรียนการสอน การศึกษา และการฝึกอบรม เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งภาพและเสียงไปพร้อมๆ กัน อีกทั้งยังเสนอสีสัน ตัวอักษรประกอบเทคนิคการถ่ายทำ และการตัดต่อที่ช่วยดึงดูดความสนใจได้ดีเป็นพิเศษ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว ทั้งยังช่วยให้ครูดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกันและมีมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนช่วยให้การสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเองยังสามารถที่จะปรับปรุงเทคนิคและวิธีการเสนอสิ่งใหม่ๆ ให้น่าสนใจได้เช่นกัน บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาช่วยแก้ปัญหาครูที่ไม่มีทักษะการสอนที่ดี ขาดความรู้และความรอบรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีจำนวนมาก รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกไปด้วย (สุรัชย์ ลิกขาบัณชิต. 2528: 29) รายการโทรทัศน์นั้นยังเป็นสื่อที่ให้

ผลทางด้านการรับรู้ที่สูงมาก ด้วยเหตุผลที่ว่า การรับรู้ของคนเรา เกิดจากการเห็น 75% การได้ยิน 13% การสัมผัส 6% การรับกลิ่น 3% (Dale. 1956: 134) และบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองยังสามารถใช้ประกอบ การเรียนการสอนได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ใช้แสดงการสาธิตได้อย่างชัดเจน (กิดานันท์ มลิทอง. 2535 : 147) เนื่องจากบทเรียนโทรทัศน์มีเครื่องมือ และเทคนิค ในการสร้างภาพได้อย่างกว้างขวาง (Klein George and Hoekey. 1972: 17)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วในขั้นต้นจะเห็นได้ว่าบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นสื่อการสอนที่มีศักยภาพสูงที่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ดี เพราะสามารถเสนอเนื้อหา ขั้นตอน กระบวนการ ต่างๆ ได้ชัดเจน เพราะสามารถเห็นได้ทั้งภาพและเสียงที่ต้องการความเหมือนจริง

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะได้ศึกษาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อใช้สนับสนุนการเรียนการสอนในรายวิชา ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น รหัส 1500101 ตามหลักสูตรพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งทั่วประเทศ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 200 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 48 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) แบ่งเป็น

การทดลองครั้งที่ 1 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน

การทดลองครั้งที่ 2 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

การทดลองครั้งที่ 3 ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น

รหัส 1500101 ตามหลักสูตรพื้นฐานของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำรงทั่วประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 4 เรื่อง คือ

เรื่องที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสาร

- ความหมายของการสื่อสาร
- ความสำคัญของการสื่อสาร
- องค์ประกอบของการสื่อสาร
- วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร
- ประเภทของการสื่อสาร
- จุดมุ่งหมายของการสื่อสาร

เรื่องที่ 2 การสืบค้นจากสื่อสิ่งพิมพ์

- ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์
- แหล่งสารสนเทศสื่อสิ่งพิมพ์
- วิธีการสืบค้น

เรื่องที่ 3 การสืบค้นจากสื่อทัศนวัสดุ

- ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของสื่อทัศนวัสดุ
- แหล่งสารสนเทศสื่อทัศนวัสดุ
- วิธีการสืบค้น

เรื่องที่ 4 การสืบค้นจากสารสนเทศเครือข่าย

- ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของสารสนเทศเครือข่าย
- แหล่งสารสนเทศเครือข่าย
- วิธีการสืบค้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หมายถึง บทเรียนที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นนำเสนอในบทเรียนแบบบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่มีการถ่ายทำและตัดต่อทั้งภาพและเสียงประกอบตั้งแต่ต้นจนจบเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจ บันทึกลงในเทปบันทึกภาพระบบ PAL แบบ VHS ใช้กับเครื่องเล่นโทรทัศน์

ทัศน์ และเครื่องรับโทรทัศน์สำหรับศึกษาด้วยตนเอง โดยจัดเนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ซึ่งนักศึกษาจะต้องศึกษาเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดที่แทรกอยู่ในรายการโดยไม่จำกัดเวลา และสามารถรู้ผลการเรียนได้จากการเฉลยคำตอบในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น

2. **การพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา** หมายถึง การสร้างบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น แล้วพัฒนาโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านสื่อการเรียนการสอน ประเมินคุณภาพแล้วปรับปรุงแก้ไขจึงนำไปทดลองหาประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. **ประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา** หมายถึง ผลการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น ได้ตามเกณฑ์ 85/85

85 **ตัวแรก** หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85

85 **ตัวหลัง** หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาจากการทำแบบทดสอบหลังการเรียนด้วยบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85

4. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ เนื้อหาในบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสืบค้นและการสืบค้น ระดับปริญญาตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว

5. **ผู้เชี่ยวชาญ** หมายถึง ผู้ที่จบปริญญาเอกและมีประสบการณ์ในการทำงาน 3 ปีขึ้นไป, ผู้ที่จบปริญญาโทและมีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีขึ้นไปหรือผู้ที่จบปริญญาตรีและมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารข้อมูลต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและหาประสิทธิภาพ การพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยแยกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของบทเรียนโทรทัศน์
 - 2.2 คุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
 - 2.3 ประเภทของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
 - 2.4 รูปแบบของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
 - 2.5 การผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 3.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 3.3 ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 3.4 ประเภทและลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

หลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

บอร์ก และ กอลล์ (Borg and Gall.1979: 771 - 796) ; พงษ์ทิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2531: 21 - 24) ได้กล่าวถึงหลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาไว้ดังนี้

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Educational Research and Development หรือ R & D) เป็นการพัฒนาการศึกษาโดยพื้นฐานของการวิจัย (Research Based Education Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่ยอมรับใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาการศึกษาโดยเน้นหลักเหตุผลและตรรกวิทยา เป้าหมายหลัก คือใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนา และตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา (Education Product) อันหมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา ได้แก่ หนังสือแบบเรียน ฟิล์ม สไลด์ เทปเสียง เทปโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่วิธีการสอน การจัดโปรแกรมทางการศึกษา จุดเน้นหลักของการวิจัยและพัฒนาในยุคปัจจุบันมักจะถูกจัดให้อยู่ในระดับต้นๆ ของโปรแกรม

การพัฒนาต่างๆ เสมอ ซึ่งโปรแกรมต่างๆ เหล่านี้จัดได้ว่าเป็นระบบการเรียนรู้ที่ซับซ้อน และจะต้องจัดเตรียมทำวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรเฉพาะด้านที่เหมาะสม

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เป็นกระบวนการของการพัฒนา การทดสอบภาคสนามและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้จากการทดสอบถึงแม้ว่าการพัฒนาสื่อจะประกอบด้วยการวิจัยพื้นฐาน และการวิจัยประยุกต์ ซึ่งจะประสงค์พื้นฐานคือ การค้นพบใหม่ๆ ในทางตรงข้าม เป้าหมายของการวิจัยและพัฒนาคือการนำความรู้ที่ศึกษาได้ไปพัฒนาสื่อให้สามารถใช้ได้ในโรงเรียนหรือกล่าวได้ว่าการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเป็นตัวเชื่อมระหว่างการวิจัยทางการศึกษาและแบบฝึกหัดทางการศึกษา การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้สื่อการศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย การวิจัย การค้นคว้าส่วนประกอบของสื่อเพื่อนำมาพัฒนา ซึ่งก็เป็นการวิจัยขั้นพื้นฐานในการศึกษาด้วยเช่นกัน การทดสอบภาคสนามเป็นสิ่งที่ใช้ในการศึกษาและตรวจสอบความถูกต้องในการศึกษา โดยจะใช้ขั้นตอนเหล่านี้ซ้ำแล้วซ้ำอีกในทางตรงกันข้าม การวิจัยทางการศึกษามีได้รวมการวิจัยและพัฒนาเข้าไปด้วย เป็นแต่เพียงการค้นพบความรู้ใหม่ หรือการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาหนึ่งๆ เท่านั้น (ภิรมย์ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ. 2539: 26)

ขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา

ขั้นที่ 1 กำหนดผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดว่า

- ตรงกับความต้องการหรือไม่
- ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่กำหนดหรือไม่
- บุคลากรที่มีอยู่มีทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่
- ผลิตภัณฑ์นั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรหรือไม่

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นนี้เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลิตภัณฑ์การศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็น ผู้วิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการวิจัยขนาดเล็ก เพื่อดำเนินการตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีไม่สามารถตอบได้ ก่อนที่จะการพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 3 วางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์
- ประมาณการค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อการศึกษาหาความเป็นไปได้
- พิจารณาผลสืบเนื่องผลิตภัณฑ์

ขั้นที่ 4 พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลิตภัณฑ์

ขั้นนี้เป็นการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์การศึกษาตามที่วางไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาอบรมหลักสูตรระยะสั้น ก็ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตรคู่มือฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และเครื่องมือการประเมินผล

ขั้นที่ 5 ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 1

ขั้นนี้เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ในโรงเรียน จำนวน 1-3 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จำนวน 6 – 12 คน ประเมินผลโครงการโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 1

นำข้อมูลจากผลการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 7 ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 2

เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ในโรงเรียนจำนวน 5 – 15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 – 100 คน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ Pre-test กับ Post-test นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์อาจมีกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง ถ้าจำเป็น

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 2

นำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จากขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 9 ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 3

เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลิตภัณฑ์ โดยผู้ใช้งานตามลำพังในโรงเรียนจำนวน 10 – 30 โรงเรียน จำนวน 40 – 200 คน ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 10 ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ 3

นำข้อมูลและผลการทดลองจากขั้นที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

ขั้นที่ 11 เผยแพร่

เป็นการนำเสนอรายงานเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการ หรือวิชาชีพ หรือส่งไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ และติดต่อหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา

งานวิจัยในประเทศ

นภาพร สิงห์ต (2531) ได้พัฒนาชุดการสอนรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผลการวิจัยและพัฒนาทำให้ได้ชุดการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง หรือนำไปใช้ฝึกอบรมกลุ่มเด็กและภาคสนามได้

มีกระบวนการสร้างตามหลักโมดูล โดยมีการประเมินผลผู้เรียนก่อนและหลังการอบรม มีการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิภาพของชุดการสอนเป็นรายบุคคล มีประสิทธิภาพสูงถึง 90.67/92.30 แต่เมื่อนำชุดการสอนไปใช้ในการฝึกอบรมกลุ่มย่อยและภาคสนามตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาปรากฏว่าได้ประสิทธิภาพของชุดการสอน 82.88/89.53 และ 80.05/87.98 ตามลำดับ

รัชนีเพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2533) ได้ทำการสร้างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาการท่องเที่ยว สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ผลการวิจัยปรากฏว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 96.31/82.80 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นอกจากนี้ผลจากการทดสอบก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นช่วยให้นักศึกษามีความรู้เพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้

สิริเสก ชื่นมนัส (2540) ได้พัฒนารูปแบบรายการวิดิทัศน์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ในการปฏิบัติงานเพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรมพนักงานแก้ไฟฟ้าขัดข้อง การไฟฟ้านครหลวงผลของพนักงานที่ได้รับการอบรมเห็นว่าได้รับการเรียนรู้และเป็นประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อต้องลงมือปฏิบัติจริง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ปีทส์ (Beatts. 1959: 305) ได้ทดลองใช้โทรทัศน์สอนเครื่อง I.B.M. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนารายการวิดิทัศน์เพื่อฝึกอบรมแก่นักเรียนวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อดูผลสัมฤทธิ์ของการสอน การยอมรับของนักเรียนและครู ปัญหาเทคนิคของการทำงาน การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน สถานที่พัก เวลาในการเรียน คู่มือในการทดลอง ขอบเขตของการใช้ และราคา ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามผลปรากฏว่า วิชาที่ใช้โทรทัศน์สอนได้ดี ครูและนักเรียนยอมรับการสอนโดยโทรทัศน์ นักเรียนมีส่วนร่วม คุณภาพของการสอนและการเตรียมตัวดีขึ้น การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนเพิ่มความยาวของเนื้อหาลดลง 10-50 เปอร์เซ็นต์ สรุปว่า การใช้โทรทัศน์สอนได้ดี การเสนอแนะให้ใช้โทรทัศน์สอนวิชาอื่นๆ

ชวาร์ชวอลเดอร์ (Schwarzwalder. 1961: 1-29) ได้ศึกษาวิธีต่างๆ ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของโทรทัศน์ ผลปรากฏว่าโทรทัศน์การสอนสามารถช่วยแบ่งเบาภาระของครูที่สอนในชั้นธรรมดา ในด้านการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ ไปได้มาก และทัศนวัสดุที่ครูโทรทัศน์ใช้ประกอบการสอนช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าทัศนวัสดุที่ครูใช้ในชั้นเรียนใช้ประกอบการสอน เขาสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนจากโทรทัศน์การสอนได้รับความรู้มากกว่านักเรียนที่เรียนใช้ชั้นธรรมดา

คาร์เนอร์ (Carner. 1962: 118) ได้ประเมินผลการสอนอ่านทางโทรทัศน์ระบบวงจรปิดโดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนคอร์ทแลนด์ (Cortland Public School) นักเรียนเหล่านี้ได้เรียนวิธีอ่านจากโทรทัศน์ทุกวัน เพื่อฝึกฝนทักษะในการอ่านและให้เข้าใจศัพท์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับต่ำได้รับความรู้ในการอ่านเพิ่มขึ้นมากกว่าการเรียนในชั้นธรรมดา

มหาวิทยาลัยเพอร์ดูว (Purdue University. 1976: 149-150) ได้ทำการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการสอนโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิดในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการปกครอง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นนักศึกษาในชั้นต่างๆ ผลการวิจัยโดยเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์ในเนื้อหาเรื่องแบคทีเรีย พบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มากมีความสนใจมากยิ่งขึ้นส่วนที่มีผลเสียต่อการเรียนรู้คือการที่มีแสงสะท้อนจากจอและขนาดของจอโทรทัศน์มีขนาดเล็กเกินไป

ดิวอี้ (Dewey. 1983: 3218) ได้ศึกษาผลของวิดีโอเทป และวิดีโอดีสค์ สำหรับการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในสภาพการศึกษาแบบอิสระสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อการพัฒนาโมดูลสำหรับฝึกทักษะฟุตบอล โดยการใช้ไมโครคอมพิวเตอร์มาควบคุมระบบวิดีโอ MCVIT หรือ CAI แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ขอบเขตในการศึกษาคือนักฟุตบอลในระดับไฮสคูล และในโรงเรียนมัธยมต้นที่มีประสบการณ์สูงและไม่มีประสบการณ์เพื่อที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลการทดลองชี้ให้เห็นว่า MCVIT (Microcomputer Controlled Videotape System) ทำให้นักฟุตบอลทั้งกลุ่มที่มีประสบการณ์สูงและต่ำมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นสูง นั่นคือผลของการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสังเกตและพิสูจน์

สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งพอสรุปได้ว่าการใช้บทเรียนโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้นบทบาทของบทเรียนโทรทัศน์ ที่มีต่อการเรียนการสอนได้พัฒนามาตลอดไม่ว่าในเรื่องของการศึกษาค้นคว้า เทคนิค กระบวนการในการนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น บทเรียนโทรทัศน์มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้สูง เพราะการนำเอาบทเรียนโทรทัศน์มาเป็นสื่อการเรียนการสอนนั้นสามารถสร้างแรงจูงใจในด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษ จุดเด่นที่ให้คุณค่าในด้านการศึกษา การเรียนการสอน และการฝึกอบรม เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งภาพและเสียงพร้อมๆกัน อีกทั้งยังสมบูรณ์ด้วยสีสัน ตัวอักษรประกอบ เทคนิคการถ่ายทำ และการตัดต่อที่ดึงดูดความสนใจได้ดีเป็นพิเศษ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในบทเรียนต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสื่อที่จำเป็นและได้รับความนิยมมากเนื่องจากการปรับปรุงและวิวัฒนาการทั้งด้านราคา และรูปแบบให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ทั้งในวงการบินและการศึกษา เป็นอุปกรณ์ ที่สะดวกสบายในการนำรายการที่บันทึกไว้มาเสนอได้ตลอดเวลา คุณภาพของภาพก็ไม่แตกต่างจากรายการสด สามารถลบและบันทึกใหม่ได้ตามความต้องการ

ประโยชน์ของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่นำมาใช้ในวงการศึกษา มีดังนี้

1. สามารถนำการสอนของคุณ ซึ่งอาจเป็นการสอนหรือการสาธิตกลับมาฉายซ้ำให้นักเรียนดูได้หลายครั้ง
2. สามารถบันทึกการการสอนเพื่อกลับมาใช้กับชั้นเรียนหลายชั้น โดยไม่ต้องเตรียมการสอนใหม่ สามารถทบทวนแรงผู้สอน
3. การบันทึกภาพการสอนของคุณในชั้นเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน แล้วนำมาเปิดทบทวนเพื่อวิเคราะห์และประเมินผลจะได้ปรับปรุงหรือเปรียบเทียบ อันจะนำมาเพื่อการสอนที่ดีขึ้น (เกศินี ไซติก เสถียร. 2523: 108-181)

ความหมายของบทเรียนโทรทัศน์

บทเรียนโทรทัศน์เป็นสื่อการสอนที่ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในวงการศึกษา เพราะสามารถมองเห็นภาพและได้ยินเสียงในเวลาเดียวกันจึงสามารถให้ความรู้ต่างๆ ไปหาความรู้ที่ซับซ้อนได้ด้วยเทคนิคในการผลิต ดังนั้นจึงเอื้ออำนวยต่อการบันทึกหรือปรับปรุงบทเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น เหมาะสำหรับการที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในปัจจุบันและในอนาคตจึงมีนักศึกษาได้ให้ความหมายของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไว้หลายท่านดังนี้

Video Tape เป็นคำภาษาลาติน มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า “to see” ในปัจจุบัน Video ถูกแปลว่า “ภาพ” คำว่า “Video Tape” หมายถึงแถบแม่เหล็กเพื่อนำกลับมาดูอีกครั้งในภายหลัง (ร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง และอนันต์ธนา อังกินันท์. 2535: 223) ซึ่งคำว่า “วีดิทัศน์, วิดีโอ, เทปโทรทัศน์ หรือภาพทัศน์” มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน หมายถึง แถบเคลือบสารแม่เหล็กที่ใช้บันทึกสัญญาณเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2538: 374)

สุพิทย์ กาญจนพันธุ์ (2541: 267) กล่าวว่า วีดิทัศน์ หมายถึง คำที่ใช้เรียกอุปกรณ์ในการสื่อสารใช้ในการสร้างและรับสารสนเทศเชิงทัศนภาพ

กิดานันท์ มลิทอง (2540: 161-162) อธิบายว่า วีดิทัศน์ เป็นวัสดุสำคัญที่สามารถใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าและยังสามารถลบและบันทึกใหม่ได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง

อัมพร น้อยสุวรรณ (2540: 8) ได้สรุปว่า “วีดิทัศน์” หมายถึง วัสดุที่ทำการบันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าและยังสามารถลบและบันทึกใหม่ได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง

บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ (2534: 180) กล่าวว่าวีดิทัศน์หรือแถบวีดิทัศน์ หมายถึง วัสดุที่บันทึกหรือเก็บสัญญาณภาพหรือข้อมูลอื่นใดที่ต้องการไว้ในรูปเส้นแรงแม่เหล็กมีลักษณะคล้ายกับแถบบันทึกเสียงนั่นเอง เนื้อเทปวีดิทัศน์ทำด้วยสาร Polyester บางแต่เหนียวแข็งแรงไม่ยืด ด้านล่างฉาบด้วยสาร Antistatic Carbon เพื่อป้องกันไฟฟ้าสถิตที่จะเกิดขึ้นบนเนื้อแถบวีดิทัศน์ เช่น เฟอร์สออกไซด์ โครเมียมออกไซด์ เหล็ก-ออกไซด์

(Metal Oxide) เป็นต้น เพื่อทำหน้าที่เป็นสัญญาณแม่เหล็กไฟฟ้าที่ได้รับมาจากหัวแม่เหล็กด้านบนนี้จะถูกบรรจุไว้ในล้อหรือในตลับอีกทอดหนึ่ง

ไฮนิช, โมเลนดา และรัสเซล (Heinich, Molenda and Russell.1982: 450) กล่าวว่า วิดีทัศน์หมายถึง การจัดเก็บภาพและการแสดงภาพบนจอโทรทัศน์

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า “บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา” หมายถึง สื่อวัสดุที่สามารถบันทึกสัญญาณภาพและเสียงไว้ในรูปเส้นแรงแม่เหล็กซึ่งสามารถนำมาชมได้โดยผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการมองเห็นภาพและได้ยินเสียงพร้อมกันได้สะดวก

คุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อศึกษามีคุณค่า ความสำคัญ ข้อดีเด่น ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อเสนอ ดังนี้ สนั่น ปัทมะทิน (2527: 72-75) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิทัศน์ดังนี้

1. สามารถดูภาพและเสียงได้สะดวก โดยไม่ต้องการความมืดเหมือนภาพยนตร์
2. ขอบรายการไหนก็เล่นซ้ำได้ตามความต้องการ แต่โทรทัศน์ที่ออกอากาศตามปกติทำไม่ได้
3. เล่นเมื่อไหร่ก็ได้ โดยไม่ต้องรอเวลาเหมือนโทรทัศน์ ทรานสดูที่มีไฟฟ้า
4. มีอิสระในการเลือกชมรายการอื่นได้ตามต้องการเท่าที่จะหารายการวิดีโอได้ ไม่ต้องทนดูรายการโฆษณาอันน่าเบื่อหรือชมรายการที่ไม่ชอบทางโทรทัศน์
5. ช่วยบ้านที่มีไฟฟ้าใช้ แต่รับภาพและเสียงทางโทรทัศน์ได้ไม่ชัดหรือรับไม่ได้เลย ให้ได้รับความบันเทิงจากรายการวิดีโอแทนโทรทัศน์
6. บันทึกภาพและเสียงตรงจากภาพยนตร์ได้โดยใช้เครื่องประกอบ
7. บันทึกภาพและเสียงจากโทรทัศน์โดยตรงได้ตามความต้องการ
8. ถ่ายบันทึกภาพและเสียงแบบถ่ายภาพยนตร์โดยใช้กล้องวิดีโอบันทึกลงบนวิดีโอลงบนวิดีโอเทปได้ตามต้องการ

ชม ภูมิภาค (2523 : 50-51) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาได้กล่าวถึงคุณค่าพิเศษของโทรทัศน์ที่มีต่อการศึกษา ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อมๆ กันโดยสะดวกและประหยัด
2. เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุโทรทัศน์เข้าด้วยกัน
3. เป็นเครื่องมือที่สามารถเอาชนะอุปสรรคของการเรียนรู้หลายประการ เพราะสามารถที่จะเสนอความคิดสำคัญสร้างทัศนคติให้ข่าวสารสำคัญโดยไม่จำเป็นว่าผู้รับจะต้องมีความสามารถทางภาษาสูง หรือต้องอยู่ ณ สถานที่เหตุการณ์นั้นด้วย
4. เป็นการขยายความสัมพันธ์ส่วนตัวของครูที่เก่งๆ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะให้ถึงผู้รับมากๆ
5. โทรทัศน์จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญ

6. มีความปัจจุบันทันด่วน ทำให้ผู้รับสนใจมาก และยอมทำให้เกิดการเรียนรู้สูง
 7. โทรทัศน์สามารถนำอุปกรณ์การศึกษาอื่นๆ เช่น ของจริง รูปภาพ ภาพยนตร์ และอื่นๆ เข้ามาใช้ด้วยกันด้วยความสะดวก การใช้อุปกรณ์การศึกษาหลายอย่างร่วมกันเช่นนี้ยอมทำให้ผู้เรียนเข้าใจดี
 8. การวิจัยพบว่า โทรทัศน์สอนหลักการ ความคิดรวบยอด และกฎเกณฑ์ได้ดีที่สุด
- คุณค่าข้อดีและประโยชน์ของวีดิทัศน์ (คณะนิติศาสตราจารย์โทมัส ครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2525: 25) มีดังนี้
1. ใช้เทปโทรทัศน์บันทึกการที่ครูต้องสอนเรื่องเดียวกันซ้ำหลายรอบ ในกรณีที่มีผู้เรียนมาก การเรียนแบ่งเป็นรอบๆ โดยนำเทปโทรทัศน์บันทึกการการสอนของครูมาเปิดสอนนักเรียนในแต่ละรอบแทนที่ครูจะต้องสอนเองทุกรอบ
 2. บันทึกสิ่งที่ศึกษาเอาไว้ใช้พิจารณา หรือให้รู้ผลว่าเป็นอย่างไร เช่น บันทึกการสอนเอาไว้เพื่อนำเอามาให้ผู้สอนและคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรไว้ทบทวน และพิจารณาปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น
 3. บันทึกการใหม่ๆ เป็นเรื่องๆ นำไปเสริมรายการที่จะสอน และยังบันทึกการของโทรทัศน์โดยตรงเพื่อนำเอาไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน
 4. บันทึกการจากภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์้วนเดียวสามารถบรรจุภาพยนตร์ได้ 4-5 เรื่องนำไปใช้สะดวก กะทัดรัด
 5. แนวโน้มของราคาเทปโทรทัศน์ในอนาคตจะลดลง
 6. เทปโทรทัศน์ราคาถูกกว่าฟิล์มภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ที่บันทึกใช้แล้วสามารถลบทิ้งแล้วบันทึกใหม่ได้หลายครั้ง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดทำ
 7. เทปโทรทัศน์สามารถตัดต่อส่วนที่ถ่ายทำไม่ได้ออกไปได้ ซึ่งทำให้การดำเนินเรื่องราบรื่นกว่าออกรายการสด
 8. บันทึกแล้วสามารถชมได้ทันที ไม่ต้องผ่านกระบวนการล้างฟิล์มเหมือนฟิล์มภาพยนตร์ ในเวลาใช้จะเงียบ ไม่มีเสียงรบกวนสมาธิผู้ชม เพราะเครื่องเล่นเทปโทรทัศน์เงียบกว่าเครื่องฉายภาพยนตร์
 9. มีขนาดเล็กสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายและคาดว่าในอนาคตจะมีขนาดเล็กลงไปเรื่อยๆ
 10. สามารถใช้กับกลุ่มผู้ชมต่างๆ กันผู้ชมกลุ่มใหญ่ใช้ในลักษณะของการผลิตเทปโทรทัศน์แล้วส่งให้สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ส่งกระจายสาร ผู้ชมเฉพาะบุคคลใช้ลักษณะการผลิตรายการศึกษา รายการบุคคลให้แต่ละคนได้ศึกษา ซึ่งอาจใช้ควบคู่กับคอมพิวเตอร์ได้

ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ (2528: 301-302) ได้ให้ความเห็นถึงคุณค่าของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาว่า

1. ขยายภาพให้เห็นได้ชัด จะขยายใหญ่เพียงใดหรือชัดจนเพียงใด จากต้นฉบับต่างๆ โดยอาศัยเลนส์ของกล้องตามที่ต้องการใช้งานได้
2. สามารถรับภาพจากแหล่งเดียวกันได้ในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เห็นการนำเสนอบทเรียนในเวลาเดียวกัน และรับประสบการณ์ร่วมกัน

3. เครื่องรับโทรทัศน์จะอยู่ห่างจากกล้องถ่ายโทรทัศน์เท่าไรก็ได้ และสามารถส่งบทเรียนได้ทุก
หนแห่ง
 4. ในการแสดงภาพให้เห็นนั้น สามารถรวบรวมภาพต่างๆจากแหล่งต่างๆเข้าด้วยกันได้ เช่น นำภาพ
2 ภาพจากที่ต่างกันให้เห็นบนจอเดียวกัน หรือซ้อนข้อความเข้ากับภาพได้
 5. สามารถเก็บข่าวสารโดยการบันทึกวิดีโอเทป แล้วจะเปิดหรือฟังดูเมื่อใดก็ได้ สามารถนำวิดีโอเทป
ไปใช้ในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการภาคสนาม หรือบันทึกการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และ
สามารถฉายผลการฝึกปฏิบัติเพื่อการปรับปรุงแก้ไขได้สะดวก
 6. รายการถ่ายทอดสดต่างๆ ทำให้เห็นเหตุการณ์ได้ทันใจทันเหตุการณ์
 7. โทรทัศน์ช่วยในการสื่อความหมายในการเรียนการสอนได้หลายประการ ดังนี้
 - 7.1 เครื่องรับโทรทัศน์ทำให้ให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียนดีขึ้น เพราะว่าเครื่องรับโทรทัศน์มีทั้งภาพ
และเสียงในเวลาเดียวกัน
 - 7.2 ครูที่สอนบทเรียนทางโทรทัศน์ที่ดี จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นกันเองคล้ายๆ ครูพูดกับนัก
เรียนแบบในชั้นเรียน ด้วยวิธีการมองเห็นกล้องถ่ายโทรทัศน์
 - 7.3 โทรทัศน์ช่วยในการสอนได้จับพลังราวกับว่าเหตุการณ์ในบทเรียนกำลังเกิดขึ้นตามเวลา
กำหนดนั้นจริงๆ
 - 7.4 โทรทัศน์ช่วยในการสอนเนื้อหาได้เป็นกลุ่มเป็นหมวดหมู่ หรือสรุปได้ง่ายขึ้น เช่น โดยวิธี
วิเคราะห์เหตุการณ์หรือวัตถุสิ่งของ สามารถลำดับความคิดรวบยอดที่กระจัดกระจายให้เป็นกลุ่มที่มีความ
สัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นส่วนรวมได้
 8. โทรทัศน์ช่วยให้ครูได้มีเวลา สำหรับการจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น
ใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือให้ดูบทเรียนจากวิดีโอเทป สำหรับนักเรียนกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันกับ
ครูก็สามารถดูแลให้คำแนะนำปรึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มที่จะอภิปรายหรือทำงานที่มอบหมาย หรือเรียนเป็น
รายบุคคล สำหรับนักเรียนคนอื่นๆ อีกก็ได้
- จากข้อดีลักษณะเด่นและประโยชน์ของบทเรียนโทรทัศน์เราอาจนำมาใช้เพื่อการศึกษาในลักษณะดัง
นี้ (สุดสวาท เกศบุรมย์. 2530: 14)
1. ใช้สอนเนื้อหาตามหลักสูตรโดยจัดผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชาเป็นผู้สอน จะทำให้ได้รายการที่มีคุณภาพ
 2. ใช้ในการสาธิตการแสดง การทำสิ่งของต่างๆ ซึ่งในการถ่ายทอดสามารถนำเสนอในสิ่งที่ผู้ชมควร
ได้ดูได้ชมเป็นอย่างดี เช่น ภาพ Close up ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ได้
 3. ใช้ในการสอน ซึ่งอาจจะเป็นรายการเสริมบทเรียนหรือเป็นรายการเพิ่มพูนความรู้เพื่อส่งเสริมให้
การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
 4. ใช้ในการให้ความรู้ในลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนทั่วไป โดยจัดทำเป็น
โปรแกรมข่าวสารข้อมูล ความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์หรือรายการที่เกี่ยวข้องการพัฒนาทักษะและอาชีพ
แล้วนำไปเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ในรูปแบบของรายการทีวี หรือเผยแพร่ในรูปแบบของวิดีโอทัศน์เคลื่อนที่ก็ได้

5. ใช้ในการฝึกอบรมบุคคล และพัฒนาทักษะด้านปฏิบัติโดยการบันทึกภาพกิจกรรม เหตุการณ์หรือฝึกภาคปฏิบัติ และนำมาฉายดูข้อดีข้อเสียต่างๆ เพื่อหาจุดบกพร่องแล้วแก้ไขให้ดีขึ้น

6. ใช้ในการเสริมสร้างหรือปลูกฝังทัศนคติ ระเบียบวินัย จริยธรรม คุณธรรม หรือใช้ในการให้ความคิดรวบยอด เช่น ใช้ในการรณรงค์ในเรื่องความสะอาดของบ้านเมืองการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

โทรทัศน์เป็นสื่อโทรทัศน์ประเภทเคลื่อนไหวที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในด้านการศึกษาเนื่องจากเป็นสื่อที่มีคุณค่าในการให้ประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสที่สำคัญทั้งทางตาและทางหู จึงสามารถใช้ได้ดี

อุดม มุ่งเกษมและนงลักษณ์ หอตระกูล (2528: 133-134) ได้ชี้ให้เห็นถึงการนำเทปโทรทัศน์มาใช้เป็นสื่อในการศึกษา โดยแยกลักษณะตามการใช้พื้นฐานได้ 4 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 ใช้เป็นสื่อช่วยสอนโดยใช้เสริมสื่ออื่นๆ หรือเสริมเทคนิควิธีการฝึกอบรมอื่น

ลักษณะที่ 2 ใช้เป็นสื่อทำการสอนโดยตรง ซึ่งต้องมีการผลิต และออกแบบมาเป็นรายการพิเศษ เน้นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้หรือการทำให้ผู้ชมเรียนรู้ถึงสิ่งๆ ได้อย่างแท้จริง

ลักษณะที่ 3 ให้เป็นสื่อขยายความคิด ประสบการณ์ เป็นการใช้อ้างอิงเพื่อนำเสนอซึ่งจะเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่ได้นำเสนอแล้ว มาแสดงให้ผู้ชมได้รับการย้ำเตือนและทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ให้ความคิดความจำดีขึ้นกว่าเดิม

ลักษณะที่ 4 ใช้เป็นสื่อทำหน้าที่แทนวิทยากร เป็นลักษณะการใช้ที่ไม่ต้องการวิทยากรเพราะมีลักษณะของการเรียนการสอนแบบบทเรียนสำเร็จรูปมาประยุกต์ใช้หากใช้คอมพิวเตอร์มาผนวกหรือนำเทปโทรทัศน์เข้ามาช่วย จะทำให้สถานการณ์การเรียนรู้ดีขึ้น

ประหยัด จิรวรพงศ์ (2528: 171-172) ได้กล่าวถึงการนำบทเรียนโทรทัศน์มาใช้ในการศึกษา

1. ควรเตรียมชุดอุปกรณ์และติดตั้งเครื่องรับไว้พร้อม กล่าวคือ จัดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ให้สูงกว่าระดับพื้น 4-7 ฟุต โดยทำมุมเงยกับระดับสายตาผู้ดู ประมาณ 30 องศา ให้อยู่ในทิศทางหลีกเลี่ยงแสงสะท้อนที่ปรากฏบนจอภาพ

2. ควรจัดที่นั่งดูให้ระยะห่างระหว่าง 5-23 ฟุต กับเครื่องรับ (ขนาด 24 นิ้ว) ในบริเวณรัศมี 45 องศาจากเส้นกึ่งกลางของจอภาพ

3. ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมรายละเอียด เนื้อหา จุดประสงค์ เวลา รายการและขั้นตอนการนำเสนอล่วงหน้า

4. เตรียมตัวผู้เรียนล่วงหน้า โดยการแนะนำข้อมูลสำคัญหรือสิ่งที่ต้องการจะเน้นเป็นพิเศษหรือการให้ความรู้พื้นฐานโดยใช้เอกสาร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนด้วยโทรทัศน์

1. การเตรียมรายการที่จะนำเสนอ

2. ติดตามและอภิปรายผล

ดังนั้นการนำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไปใช้ในการศึกษาผู้ใช้ต้องพิจารณาให้เหมาะสมว่าจะนำไปใช้ในลักษณะใด แล้วปฏิบัติตามขั้นตอน

การผลิตรายการโทรทัศน์ ในการผลิตรายการโทรทัศน์แต่ละเรื่องนั้น มีขั้นตอนในการผลิตหลายขั้นตอนด้วยกัน หากผู้ผลิตได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้ก็จะทำให้การผลิตรายการดำเนินไปอย่างราบรื่น และสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ได้ผลงานที่มีคุณภาพ

สุรชัย สิกขาบัณฑิต (2528: 26-28) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ คือ

1. การวางแผนผลิตรายการ เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะการวางแผนที่ดีย่อมส่งผลถึงรายการที่จะผลิตออกมาด้วย ขั้นตอนของการวางแผนการผลิตคือ

1.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายและเป้าหมายจากเนื้อหาในหลักสูตรนั้นๆ แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เพื่อให้สามารถวัดได้ และควรกำหนดวิธีการนำไปใช้ด้วยว่าจะนำไปใช้ในการสอบลักษณะใด เช่น นำบทเรียน อธิบายเนื้อหาบทเรียน หรือสรุปบทเรียน

1.2 รวบรวมทรัพยากรและศึกษาข้อขัดข้องในการผลิตทั้งสองสิ่งนี้จะต้องทำความเข้าใจกันไปด้วยจะต้องศึกษาว่ามีแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอะไรบ้างมีเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่มีจะหาได้จากแหล่งใด ถ้าหาไม่ได้จะอย่างไร เช่น เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

1.3 เขียนหัวข้อเนื้อหาและเลือกแบบการนำเสนอ ผู้ผลิตรายการจะต้องนำเนื้อหาจากตำราเรียน มาเขียนเป็นแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับลักษณะสื่อโทรทัศน์ รูปแบบการนำเสนอทางโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบบรรยาย แบบนาฏการ และแบบบรรยายภาพ (โดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย)

2. การเตรียมการผลิตรายการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เขียนบท (Script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการ ควรเขียนเพื่อให้สนองจุดมุ่งหมายของการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

2.2 เตรียมบุคลากร ในขั้นนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องติดต่อกับบุคคลผู้ทำหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ฝ่ายเทคนิค และผู้แสดง เพื่อนัดแนะซักซ้อมความเข้าใจให้เป็นที่ตรงกัน

2.3 เตรียมงานศิลปะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการผลิตรายการ ซึ่งการเตรียมงานศิลปะจะต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของผู้ผลิตรายการและผู้กำกับเพื่อให้งานศิลปะสนองจุดมุ่งหมายของรายการ อีกทั้งมีความเหมาะสมกับการสื่อความหมายทางโทรทัศน์

2.4 เตรียมฉากและอุปกรณ์

2.5 เตรียมสิ่งอื่นๆ เช่น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้แสดง ดนตรี เสียงประกอบ

2.6 การซ้อมเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งจะต้องซักซ้อมทั้งฝ่ายเทคนิคและผู้แสดง

3. การดำเนินรายการ เป็นขั้นที่จะทำการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งจะได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการที่มีขึ้นในขั้นนี้ก็มีน้อย น้อยย่อมหมายถึงรายการที่ได้จะมีคุณภาพติดตามตัวไปด้วย ซึ่งความสำเร็จของการดำเนินรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้

กำกับรายการและคณะผู้ร่วมงานทุกคน ในขั้นตอนนี้ก็จะเริ่มการถ่ายทำตามบทที่ได้เขียนไว้ จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียบเรียงภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงบันทึกเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบต่างๆ

บทโทรทัศน์ เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งผู้ผลิตรายการจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อการผลิตรายการที่มีคุณภาพ

จากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการผลิตรายการโทรทัศน์ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2534 สรุปได้ว่า บทโทรทัศน์มีความสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เป็นอย่างมากดังนี้

1. บทเป็นสื่อกลางที่แสดงให้เห็นรายละเอียดต่างๆ ว่า เนื้อหาสาระและรูปแบบรายการจะเป็นอย่างไร รายการยาวเท่าใด และมีจุดมุ่งหมายของรายการเป็นอย่างไร มีใครเป็นกลุ่มเป้าหมาย
2. เป็นตัวบอกให้ผู้ผลิตรายการทราบว่า ใครทำหน้าที่อะไรในกระบวนการผลิตเพื่อจะได้มีการเตรียมล่วงหน้า และดำเนินงานให้ประสานสอดคล้องกัน

คุณสมบัติของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ที่ดี ควรเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอยากรู้อยากเห็น และจดจำประสบการณ์ต่างๆ ได้ดี มีความรู้ทางด้านภาษา ศิลปะ การประพันธ์ และมีความรู้เกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์

การเขียนบทโทรทัศน์ ผู้เขียนบทจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของรายการ การเขียนบทโทรทัศน์จะต้องเขียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายการ
2. ผู้เขียนบทต้องรู้ว่าผู้ชมกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร เพศ วัย ระดับการศึกษา ภาวการณ์ยอมรับ สภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของผู้ชมเป็นอย่างไร
3. สาระสำคัญของรายการ อาจช่วยกันคิดขึ้นมาแล้วจึงพัฒนาเป็นบทโทรทัศน์
4. เวลาหรือความยาวของรายการ และเวลาในการนำเสนอ หรือออกอากาศจะได้วางแผนให้ถูกต้องว่าควรจะนำเสนอสาระหรือรูปแบบของรายการอย่างไร
5. รูปแบบรายการ ผู้เขียนบทควรมีความเข้าใจในรูปแบบและประเภทของรายการโทรทัศน์เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้สามารถเขียนบทได้ดียิ่งขึ้น

ประเภทของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

การนำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาไปใช้ในวัตถุประสงค์และวิธีการต่างๆ สามารถจัดประเภทออกเป็นลักษณะดังนี้

1. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป (Informal Education) เป็นการให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน โดยอาจจัดเนื้อหาที่เป็นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรง หรืออาจแฝงอยู่ในรูปแบบของการบันเทิงที่ให้ข้อคิดคติเตือนใจหรือสอดแทรกอยู่ในรายการต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูล ข้อคิด หรือแนวทางการปฏิบัติในด้านต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำมาหากินหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน(Formal Education) คือการใช้โทรทัศน์เสมือนเป็นอุปกรณ์ศึกษาอย่างหนึ่งในโรงเรียน โดยจัดให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร ประมวลการสอนและวิธีสอน อาจนับได้ว่าเป็นการบริการการศึกษา ซึ่งครูนักเรียนใช้เพื่อเป็นการเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

3. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อศึกษานอกระบบโรงเรียน(Non-Formal Education) คือการจัดรายการเพื่อกลุ่มผู้รับสารที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาแบบกลุ่มสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ การพัฒนาวิถีชีวิต และสภาวะแวดล้อม

การจัดประเภทการให้บริการ การศึกษาโดยรายการโทรทัศน์นี้บางแห่งอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รายการโทรทัศน์ความรู้ทั่วไป(General Education Program) หมายถึงรายการที่มุ่งให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อมได้เกิดแง่คิด คติสอนใจ อันเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต รายการประเภทนี้มีได้มุ่งหมายเพื่อการสอนในหลักสูตรใดโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถทำหน้าที่เสริมหรือประกอบการสอนได้ โดยมีแนวการสอนเนื้อหาและรูปแบบรายการโทรทัศน์ดังนี้

1.1 รายการโทรทัศน์สาระบันเทิงหมายถึง การเน้นถึงความสำคัญของการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ซึ่งควรสอดคล้องความบันเทิงเข้าไปด้วยหรือในทางกลับกันก็คือเพื่อจะให้เกิดความสนุกสนานก็ควรสอดแทรกเนื้อหาทางการศึกษาไว้ด้วย ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอจึงอาจมีได้หลายรูปแบบ

1.2 รายการโทรทัศน์ส่งเสริมการศึกษา เป็นรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านต่างๆ โดยมีเนื้อหาที่เด่นชัดทางด้านการศึกษามากกว่าการบันเทิง มักจัดเนื้อหาเป็นระบบ เช่น แบ่งเป็นชุดเป็นตอน รายการโทรทัศน์ประเภทนี้มีได้ผลิตขึ้นเพื่อประกอบการสอนตามหลักสูตรของแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็สามารถนำไปใช้เพื่อประกอบการสอนได้เช่นกัน

2. รายการโทรทัศน์เพื่อการสอน (Institution Program) เป็นรายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการสอน ลักษณะรายการโทรทัศน์มักมีแนวโน้มที่คล้ายกับบทเรียน โดยมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ การจัดเนื้อหาอาจแบ่งเป็นตอนหรือไม่เป็นตอนก็ได้ แต่เนื้อหาดังกล่าวจะสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาของระดับหนึ่งระดับใด หรือของสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง เนื้อหาที่เสนอมีจุดประสงค์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีการวัดผลการเรียนจากการชมรายการโทรทัศน์ ประกอบด้วย การจัดประเภทรายการโทรทัศน์ทำนองนี้อาจเปรียบเทียบกับ การจัดประเภทรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน(Formal Education) ซึ่งโทรทัศน์เพื่อการสอนยังแบ่งตามลักษณะหน้าที่ของรายการดังนี้

2.1 รายการทำหน้าที่สอนทั้งหมด (Total Teaching or Direct Classroom Teaching) คือ บทเรียนโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่ในการสอนสมบูรณ์ในตัวเอง ดังนั้นจึงทำหน้าที่เสมือนเป็นครูหรืออุปกรณ์การสอนไปในตัว

2.2 รายการทำหน้าที่สอนเนื้อหาเป็นหลัก (Principle or Main Resources) คือรายการที่ทำหน้าที่สอนเนื้อหาสำคัญของหัวข้อการสอนในวันนั้น โดยในชั้นเรียนจะมีครูทำหน้าที่แนะนำรายการชี้ให้

เห็นถึงความสำคัญของรายการกับหัวข้อที่เรียน ทบทวนให้ทำแบบฝึกหัดและอธิบายขยายความเข้าใจของนักเรียนด้วย

2.3 รายการทำหน้าที่เสริมการสอน (Supplementary or Enrichment) รายการทำหน้าที่เพิ่มเติมเสริมเนื้อหาที่ครูสอนให้ชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น เช่น การแสดงตัวอย่างเชิงละคร หรือการสาธิต เป็นต้น (อรรถยศรีสันติสุข. 2539: 141-144)

ฉะนั้น การแบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เหมาะสมต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

วสันต์ อติศัพท์ (2533: 14) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของวิทยุโทรทัศน์ที่มีคุณค่าในด้านการศึกษา การเรียนการสอน และการฝึกอบรม ดังนี้คือ

1. สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในห้องบรรยายขนาดใหญ่ได้อย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนเห็นเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจน เช่น การทดลอง การสาธิต นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเรียนได้เป็นจำนวนมาก โดยการเพิ่มเครื่องรับโทรทัศน์ให้มากขึ้น
2. สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนชนิดอื่นๆ มาใช้ได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นแผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ ตลอดจนพวงววดสามมิติอื่นๆ
3. สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียนมาสู่ผู้เรียนได้ อาจใช้สื่อที่กล่าวในข้อ 2 เข้าช่วย เช่น พุดถึงภูเขา น้ำแข็ง ก็สามารถนำภาพยนตร์เกี่ยวกับสิ่งนี้เข้ามาประกอบให้ผู้เรียนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน
4. จัดอุปสรรคด้านเวลาและระยะทางออกไป ไม่ว่าด้านระบบการออกอากาศ ระบบส่งตามสายเคเบิล หรือการบันทึกลงเทปโทรทัศน์ ทำให้ผู้รับในสถานที่ต่างๆ รับได้ง่ายขึ้น
5. เป็นสื่อที่เข้าสู่มวลชนได้จำนวนมาก จึงทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลงมากเมื่อเฉลี่ยต่อหัวของผู้รับ
6. เทคนิคทางภาพพิเศษจะช่วยให้การผลิตรายการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
7. การบันทึกภาพที่สามารถนำมาดูย้อนกลับได้ทันทีทำให้เหมาะแก่การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในการฝึกอบรมต่างๆ ได้ดี เช่น การฝึกพูด การฝึกสอนหน้าชั้นเรียน ฯลฯ
8. การมีอิทธิพลทางจิตใจต่อผู้ชม ทำให้เหมาะแก่การใช้เป็นเครื่องมือสร้างค่านิยมต่างๆ แก่ผู้ชม
9. การใช้ผสมผสานกับสื่อชนิดอื่นได้ ย่อมสร้างคุณค่าการเรียนรู้อย่างสูง อาทิ การเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์กับเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ หรือเครื่องเล่นแผ่นบันทึกภาพ จะทำให้ปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนการสอนระหว่างผู้เรียนกับสื่อมีประสิทธิภาพ

รูปแบบของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ใดๆก็ตาม สิ่งสำคัญนอกจากเนื้อหาสาระต่างๆ ในรายการแล้วก็คือ รูปแบบของบทเรียนโทรทัศน์ที่เหมาะสมในการที่จะถ่ายทอดความรู้ ทักษะและข้อเท็จจริงต่างๆ ไปยังผู้ชมบทเรียนโทรทัศน์ซึ่งควรจะเหมาะสมกับเนื้อหาที่กำหนดในการที่จะถ่ายทอดไปยังผู้ชมการให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด วสันต์ อติศัพท์ (2533: 146-147) กล่าวว่าในการผลิตรายการ

โทรทัศน์เพื่อการศึกษา หรือเพื่อการเรียนการสอนนั้นมิได้หมายถึงการที่ต้องมีครูโทรทัศน์ออกมาสอนและใช้กล้องโทรทัศน์จับภาพเท่านั้น ดังที่มีผู้กล่าวว่า “การสอนที่ดี คือการไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกสอน” โดยได้กล่าวถึงรูปแบบของรายการโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. รายการสอนตรง (Direct Teaching) จัดเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้และยังนิยมใช้อยู่มากในปัจจุบันเพราะการเรียนรู้ได้ดีในเวลาที่ไม่ยาวนานนักโดยเฉพาะเมื่อครูโทรทัศน์มีความสามารถในการสอน การอธิบาย ยิ่งทำให้รายการนี้มีประสิทธิภาพ

2. รายการบรรยาย (Monologue) เป็นรายการที่มีผู้มาปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียวคล้ายๆกับการสอนตรง เพียงแต่ประเภทนี้เน้นในเรื่องของการเรียนการสอนเป็นหลักแต่ประเภทนี้จะเน้นการให้ความรู้ความคิดทั่วไปแก่ผู้ชมมากกว่า

3. รายการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรายการที่ใช้วิธีการนำเอาข้อสนเทศจากบุคคลบางคนออกมาโดยผ่านทางคำถามและคำตอบ เสมือนเป็นรายการที่แสวงหาความจริงในนามของผู้ชม การสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์นั้น ผู้ชมสามารถได้ยินทั้งเสียงเห็นภาพที่เกิดการรับรู้ในความรู้สึก สีสหน้าของผู้ร่วมรายการตลอดจนเหตุการณ์อื่นประกอบการสัมภาษณ์นั้น

4. รายการสนทนา (Talk Show) เป็นรายการที่มีผู้ร่วมรายการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมสนทนาในประเด็นที่เป็นที่น่าสนใจในขณะนั้น โดยมีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้นำการสนทนาเชื่อมโยงประเด็นควบคุมการสนทนาให้เป็นไปได้ด้วยดี รายการนี้จะต่างจากรายการสัมภาษณ์ตรงที่รายการสัมภาษณ์นั้นเน้นการถามตอบมากกว่าในขณะที่รายการสนทนาจะเน้นการแสดงความคิดเห็น

5. รายการข่าว (Newscast) เป็นการเสนอรายงานเหตุการณ์สำคัญที่เป็นที่สนใจของประชาชน หรือมีผลกระทบต่อประชาชนโดยจะเสนอให้เป็นปัจจุบันหรือทันทีที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น

6. รายการสอนแบบจุลภาค การสอนแบบจุลภาคเป็นการสอนในสถานการณ์แบบย่อส่วนในห้องเรียนแบบง่ายๆ ที่สามารถควบคุมได้ทุกระบวนการโดยใช้นักเรียนเพียง 5-6 คน และใช้เวลาประมาณ 5 - 15 นาที เป็นการฝึกทักษะต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป

7. รายการสถานการณ์จำลอง เป็นการนำเอาเทปโทรทัศน์มาใช้เพื่อบันทึกสถานการณ์ต่างๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับงานในสาขานั้นๆ

8. รายการสาธิต การสาธิตคือการอธิบายข้อเท็จจริงโดยมีการแสดงประกอบในบางส่วนหรือทั้งหมด โดยมุ่งให้ผู้ชมทราบวิธีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอน โทรทัศน์เป็นสื่อที่ดีมากสำหรับการสาธิตเพราะสามารถเห็นภาพ และได้ยินเสียง อีกทั้งยังสามารถทำภาพขนาดต่างๆ เพื่อความชัดเจนในการชมได้อีกด้วย

9. รายการสารคดี เป็นรายการเพื่อเล่าเรื่องราวที่น่าสนใจให้แก่ผู้ชมเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง สารคดีนั้นควรจะให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน เรื่องอารมณ์ และการโน้มน้าวจิตใจ สารคดีทางโทรทัศน์ สามารถเสนอได้หลายรูปแบบ เช่น ด้วยภาพถ่าย สไลด์ ภาพยนตร์ หรือเทปโทรทัศน์

10. รายการเกม หรือทายปัญหา (Game Show or Quiz Show) เป็นรายการหนึ่งที่ใช้ได้ดีในการทำรายการให้ความรู้แก่ผู้ชมและผู้ร่วมรายการ รายการประเภทนี้จะเป็นการแข่งขัน อาจจะเป็นรายบุคคลหรือทีมก็ได้ โดยมีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ

11. รายการดนตรีและร่ายรำในรายการดนตรี เราเสนอภาพที่ปรากฏในแง่ของผลของภาพ เช่น การจัดองค์ประกอบภาพ การใช้เงาในการตกแต่งภาพตลอดจนการเคลื่อนไหวต่างๆ และในแง่ของการให้ข่าวสาร เช่น เทคนิคการใช้นิ้วมือกับเครื่องดนตรี การเคลื่อนไหวของมือและเท้าในการร่ายรำ เป็นต้น

12. รายการละครเป็นการผสมผสานระหว่างความสามารถในการเขียนบท การจัดฉาก การถ่ายภาพ ตลอดจนการให้แสงและเสียงประกอบการแสดง ละครโทรทัศน์จะแสดงให้เห็นถึงปฏิกริยาของตัวละครได้ดี แต่การนำเสนอรายการแบบนี้เป็นที่น่าสนใจของผู้ชมแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นรายการที่ยากที่สุดของผู้ผลิต ต้องอาศัยความสามารถสูง

13. รายการแมกกาซีน (Magazine Programmed) เป็นรายการที่ใช้รูปแบบในการนำเสนอแบบเดียวกับนิตยสาร คือ ในรายการเดียวกันจะประกอบไปด้วยส่วนย่อยๆ หลายส่วนหลายเหตุการณ์โดยทั่วๆ ไปมักเป็นเรื่องในแนวเดียวกันและจุดเด่นของรายการประเภทนี้คือความสามารถในการเชื่อมโยงส่วนย่อยต่างๆ เข้ามาเป็นรายการเดียวกันอย่างสอดคล้อง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่นๆ (2523: 731-736) ได้อธิบายถึงรูปแบบของรายการวิทยุทัศน์ว่า รูปแบบ (Format) หมายถึงวิธีการและลีลาการนำเสนอเนื้อหาสาระและสิ่งที่มีอยู่ในรายการวิทยุทัศน์จำแนกรูปแบบได้หลายวิธีตามประเภทของรายการวิทยุทัศน์ โดยเสนอรูปแบบที่ใช้กันมาก 12 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบพูดคนเดียว (Monologue) เป็นรายการที่ผู้พูดปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมเพียงคนเดียวส่วนมากจะมีภาพปรากฏเพื่อมิให้เห็นหน้าผู้พูด พูดอยู่ตลอดเวลา

2. รูปแบบสนทนา (Dialogue) เป็นรายการที่มีคนพูดคุยกันสองคนทั้งสองคนเป็นผู้ถามและคู่สนทนา แสดงความคิดเห็นประเด็นที่นำเสนอทั้งคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาอาจจะมีอยู่ 2-3 คนก็ได้

3. รูปแบบอภิปราย (Discussion) เป็นรายการที่ผู้ดำเนินการอภิปรายหนึ่งคน เป็นประเด็นคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่ควรเกิน 4 คน ผู้อภิปรายแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นของตนต่อประเด็นต่างๆ

4. รูปแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ คือ มีวิทยากรมาสนทนากันโดยผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าให้ฟัง

5. รูปแบบเกม หรือตอบปัญหา (Quiz Show) เป็นรายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างคนหรือกลุ่มของผู้ที่มาร่วมรายการด้วยการเล่นเกมหรือตอบปัญหา รายการแบบนี้อาจจัดอยู่ในลักษณะอื่นที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมด้วย

6. รูปแบบรายการสารคดี (Documentary Programmed) เป็นรายการที่เสนอด้วยภาพและเสียง บรรยายตลอดรายการโดยไม่มีพิธีกร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

6.1 สารคดีเต็มรูปแบบ เป็นการดำเนินเรื่องด้วยภาพและเนื้อหาตลอดรายการ

6.2 กึ่งสารคดีพูดคนเดียว (Semi Documentary)

7. รูปแบบละคร (Drama) เป็นรายการที่เสนอเรื่องราวต่างๆ ด้วยการจำลองสถานการณ์เป็นละคร มีการกำหนดผู้แสดง จัดสร้างฉากการแต่งตัวและแต่งหน้าให้สมจริงสมจังและใช้เทคนิคการละครเพื่อการเสนอเรื่องราวให้เหมือนจริงมากที่สุดในการศึกษาละครโทรทัศน์อาจจำลองสถานการณ์ชีวิตคนในสังคมเพื่อสนองความรู้ในเชิงจิตวิทยา สังคม การเมืองและการปกครอง

8. รูปแบบสารคดีละคร (Documentary Drama) เป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบสารคดีเข้ากับรูปแบบละคร หรือการนำละครมาประกอบรายการที่เนื้อหาบางส่วน มิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการเพื่อให้การศึกษาความรู้และแนวคิด

9. รูปแบบสาธิตและการทดลอง (Demonstration) เป็นรายการที่เสนอวิธีการทำอะไรสักอย่างเพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปใช้ทำจริง

10. รูปแบบเพลงและดนตรี (Song and Music) มี 3 ลักษณะคือ

10.1 มีดนตรี นักร้องมาแสดงสด

10.2 ให้นักร้องมาร้องควบคู่ไปกับเสียงดนตรีที่บันทึกมาแล้ว

10.3 ให้นักร้องและนักดนตรีมาแสดง แต่ใช้เสียงที่บันทึกมาแล้ว

11. รูปแบบการถ่ายทอดสด (Live Programmed) เป็นรายการที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น

12. รูปแบบนิตยสาร (Magazine Programmed) เป็นรายการที่เสนอรายการหลายประเด็น หลายรส และหลายรูปแบบในเวลาเดียวกัน

เกศินี ไซติกเสถียร (2528: 131) ได้อธิบายถึงรูปแบบการผลิตรายการวิทยุทัศน์เพื่อการศึกษาโดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. รูปแบบรายการวิทยุทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อการสอน (Teaching Format) เป็นกลุ่มรายการที่ใช้เพื่อการสอนตามหลักสูตร รูปแบบรายการมีบทบาทในเชิงการสอนมากกว่าการจูงใจ การผลิตรายการวิทยุทัศน์ในลักษณะนี้จะง่ายกว่าแบบอื่นๆ

2. รูปแบบรายการเพื่อการเรียน (Learning Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เพื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร แบบกลุ่มแรกก็ได้ หรืออาจใช้เพื่อการศึกษาทั่วไปก็ได้ แต่เป็นรายการที่ต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้ชมมากขึ้นน่าต้องให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามโดยผู้ชมไม่รู้สึกราวรายการผลิตขึ้นมาสอนแต่ตนกลับรู้สึกว่าเป็นรายการดีมีประโยชน์ น่าเรียน น่ารู้ และเต็มใจชมโดยตลอด การผลิตรายการวิทยุทัศน์ในรูปแบบนี้ต้องการความปรารถนา และใช้เทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง

3. รูปแบบรายการเพื่อเผยแพร่ข่าวสาร (Information Format) เป็นกลุ่มรายการที่มุ่งใช้เป็นการสื่อสารสนเทศแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อสนองความใคร่รู้ เพื่อความทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัวเองเข้ากับ ความเจริญก้าวหน้าของสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รายการวิทยุทัศน์ในรูปแบบนี้ต้องสร้างแรงจูงใจให้ แก่ผู้ชมมากที่สุดการผลิตจำเป็นต้องปราณีตและใช้เทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ที่มีผู้กล่าวมาแล้วนั้นมียุ่มาหลายหลายรูปแบบ ด้วยกันซึ่งแต่ละรูปแบบนั้นต่างก็มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป ในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์ที่จะให้ได้คุณ ภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ชมมากที่สุดนั้น จะต้องคำนึงถึงรูปแบบของรายการนั้นๆด้วย โดยเฉพาะบท เรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์ว่ากลุ่มผู้ชมรายการคือใครและต้องการให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อะไรซึ่งก็คือการกำหนดวัตถุประสงค์นั่นเอง

การผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญดังนั้นจึงได้มีการเตรียมการที่รอบคอบก่อน ที่จะทำการผลิตบทเรียนโทรทัศน์จริง เพื่อที่จะได้เทปโทรทัศน์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พินิต วัฒน (2520: 19-20) ได้กล่าวไว้ว่า ขบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ตามหลักสูตรจะต้องร่วมมือกัน อย่างใกล้ชิดระหว่างฝ่ายผลิตหรือฝ่ายเทคนิคกับฝ่ายหลักสูตรหรือวิชาการในขั้นต้น คือการวางแผนนั้นทาง ฝ่ายหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์คือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนของบทเรียนที่จะทำให้ชัดเจนว่าเมื่อนักเรียนเรียนจบแล้วนักเรียน จะได้อะไรหรือทำอะไรบ้างตามเป้าหมาย
 2. กำหนดเนื้อหาวิชาของบทเรียนว่าครอบคลุมสิ่งใดและจะตอบสนองจุดมุ่งหมายของบทเรียนเพียง ใด จะเรียบเรียงเนื้อหาวิชาในลักษณะใด จึงพร้อมที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นภาพและเสียงหรือรายการ บนจอโทรทัศน์ได้
 3. วิเคราะห์ผู้เรียนในกลุ่มและวัยที่จะเป็นผู้รับบทเรียนโทรทัศน์ เช่น วัย ความสามารถ ความรู้พิเศษ ความสนใจ พื้นฐานทางวัฒนธรรม และอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการทำบทเรียนให้เหมาะสม
 4. การเลือกครูจะต้องทำอย่างพิถีพิถันโดยปกติเรามักจะเลือกครูที่สอนเก่งแต่ระวังในเรื่องนี้ครูที่สอน เก่งบางครั้งอาจสอนได้ไม่ดีเท่ากับการสอนหน้าห้องจากนั้นบุคลิกลักษณะของครูต้องเหมาะสมกับธรรมชาติ ของวิชาชีพที่สอนด้วย การคัดเลือกครูที่จะสอนบทเรียนทางเทปโทรทัศน์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง
- เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ผู้เรียน และคัดเลือกครูแล้วจะต้องดำเนินการต่อไปนี้
1. กำหนดขั้นตอนของการสอน
 2. จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับบทเรียนให้ครบถ้วน
 3. เตรียมเอกสารประกอบการเรียน

การวางแผนหรือการเตรียมผลิตเทปบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ในการผลิตเทปบทเรียนโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้น ควรจะได้ทำการผลิตอย่างมีระบบเริ่มจากขั้นตอนการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างฝ่ายผลิตหรือฝ่ายเทคนิคกับฝ่ายวิชาการและต้องปฏิบัติตามขั้นตอนจึงจะประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ ดังนี้ ไพโรจน์ ตรีธนากุล, นิพนธ์ ศุภศรีและขจีรัตน์ ปิยะกุล (2528: 76-78) ธวัชชัย สันคติประภา (2528: 13-19) ได้เสนอขั้นตอนการผลิตรายการวิดีโอเทปเพื่อการศึกษาไว้ 13 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นขั้นที่ผลิตรายการจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆในการผลิตรายการ เช่น เนื้อหา เวลา ค่าใช้จ่าย ผู้ร่วมงานและสิ่งต่อไปได้ด้วย คือ

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการผลิตให้ชัดเจน

1.2 กำหนดหัวเรื่องให้กระชับรัดกุม

1.3 กำหนดบุคคลเป้าหมายว่าเป็นใครบ้าง

1.4 มีการประชุมร่วมกันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจร่วมกันในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของรายการวิดีโอเทปเพื่อการศึกษาครั้งนี้นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องทราบถึงหน้าที่รับผิดชอบของตนอย่างชัดเจน

1.5 กำหนดตารางดำเนินงานว่าในแต่ละขั้นตอนจะใช้เวลานานเท่าใด เช่น ใช้เวลาในการผลิตรายการนี้วันเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด รายการนี้จะนำเสนอเมื่อใด

2. รวบรวมเอกสารและรายงานการวิจัย (Collection of Materials and Research) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้ผลิตรายการรวบรวมตำรา เอกสาร รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและอาจเป็นภาพยนตร์ สไลด์ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพื่อนำมาประกอบในการผลิตเทปโทรทัศน์ชุดดังกล่าวได้

3. คัดเลือกเอกสารชุดต่างๆ (Selection of Material) ตำราเอกสาร รายงานการวิจัยต่างๆ ดังกล่าวมาคัดเลือกเอาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องและจำเป็นจะต้องใช้ในการเขียนบทส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องก็แยกต่างหากแต่อย่างไรก็ไม่ควรทิ้งไปหรือส่งคืน ควรเก็บไว้ก่อนหากมีความจำเป็นต้องใช้จะได้หยิบใช้ได้ทันที

4. เขียนบท รายการวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา (Scenario Writing) บท (Scenario) หรือเรียกสั้นๆ ว่า Script นั้น หมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นเพื่อใช้ในการถ่ายทำซึ่งประกอบด้วยถ้อยคำ ลักษณะและบทบาทของภาพและเสียง โดยทั้งสามส่วนนี้จะแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเอกสารต่างๆ ตลอดจนภาพยนตร์หรือสไลด์ที่ได้รับการคัดเลือกมาแล้ว ผู้เขียนจะนำสิ่งเหล่านี้มากำหนดเป็นภาพและเสียงเป็นเรื่องราวตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

ดังนั้นการเขียนบทถ่ายทำเทปโทรทัศน์จึงเป็นการเขียนชี้แจงขั้นตอนการผลิตเทปโทรทัศน์ในรายละเอียดทั้งส่วนภาพ (Video) และเสียง (Audio) ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่ต้องใช้การสร้างจินตนาการและประสบการณ์ของผู้เขียนบทอย่างมาก ชิน คล้ายปาน (2538: 31) ได้เสนอขั้นตอน ในการเขียนบทถ่ายทำเทปโทรทัศน์ไว้ดังนี้

4.1 รวบรวมข้อมูลและทรัพยากรที่จะนำมาทำรายการ

4.2 คัดเลือกเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายการ

4.3 กำหนดรายละเอียดในบทเทปโทรทัศน์ ตามความสามารถของอุปกรณ์ที่มีอยู่รวมทั้งงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการถ่ายทำ

4.4 ผู้เขียนบทจะต้องเดาความรู้ว่าผู้ชมคอยติดตามรายการ

4.5 ความต่อเนื่องจากเนื้อหาเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ผู้ชมคอยติดตามรายการ

4.6 ภาพและคำบรรยายจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

4.7 ข้อความที่ใช้ในการเขียนถ่ายทำเทปโทรทัศน์จะต้องใช้ประโยคง่ายๆ สั้นๆ แต่สื่อความหมายได้ดีและเขียนให้อ่านง่าย

4.8 แทรกข้อคิดเห็นเพื่อให้ผู้ชมมีส่วนร่วม

4.9 บทเทปโทรทัศน์จะต้องดึงดูดความสนใจและชวนให้ผู้ชมติดตามรายการ

5. การเตรียมการบันทึกการเทปโทรทัศน์ (Preparation for Recording) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่เราต้องเตรียมเพื่อการบันทึกภาพตามตารางที่ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง ใครเป็นผู้รับผิดชอบ และจำถ่ายทำที่ไหน จะถ่ายทำในห้องสตูดิโอ หรือนอกสถานที่ หากมีการถ่ายทำนอกสถานที่ควรจะมีผู้ไปดูสถานที่ที่จะถ่ายทำ และนัดแนะกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแสดงประกอบฉากหรือมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการผลิตรายการเทปโทรทัศน์ ซึ่งจะต้องเตรียม ได้แก่

5.1 กล้องโทรทัศน์ (Video Camera)

5.2 เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ (Video Tape Recorder)

5.3 เทปโทรทัศน์ (Video Tape)

5.4 เครื่องบันทึกเทป (Tape Recorder)

5.5 เทปเสียง (Audio Recorder)

5.6 อุปกรณ์แสงไฟ (Lighting Equipment)

5.7 จอโทรทัศน์ (T.V. Monitor)

5.8 ไมโครโฟน (Microphone)

5.9 ขาตั้งกล้อง (Tripod)

5.10 สายและที่ต่อต่างๆ (Cables and Connectors)

6. การเตรียมการเกี่ยวกับศิลปกรรม (Art Work) ในการผลิตรายการเทปโทรทัศน์นั้นจำเป็นต้องมีงานเกี่ยวกับศิลปกรรม เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้ร่วมผลิตรายการ ภาพวาด วัสดุกราฟิก แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ ตลอดจนสิ่งประกอบฉากต่างๆ

7. การเตรียมอุปกรณ์และวัสดุสำหรับการสาธิต (Equipment and Material for Demonstration) ในกรณีที่มีการสาธิต หรือมีการใช้วัสดุอุปกรณ์แสดงในเนื้อหานั้นผู้ผลิตควรคำนึงว่ามีวัสดุ

อุปกรณ์อะไรบ้างที่ต้องใช้ประกอบการสาธิตจะหาวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นได้มาจากที่ไหนบ้างควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นให้เรียบร้อยก่อนที่จะดำเนินการถ่ายทำ

8. การบันทึกภาพ (Video Recording) เมื่อทำทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ก็ถึงเวลาที่ต้องบันทึกภาพต่างๆตามเนื้อหาในบทโทรทัศน์

9. การตัดต่อ (Editing) หลังจากบันทึกภาพได้ตามต้องการแล้วให้นำภาพต่างๆมาตัดต่อเป็นเรื่องราวตามที่ได้เขียน Script ไว้โดยใช้เครื่องตัดต่อภาพ (Editing machine)

10. การบันทึกเสียง (Sound Recording) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่เสียงต่างๆจะถูกบันทึกเข้าไปในเทปโทรทัศน์ตามบทนั้น เช่น เสียงคำบรรยาย ดนตรีประกอบ และเสียงอื่นๆ

11. การทดลองฉาย (Preview) เมื่อเทปโทรทัศน์ได้ถูกตัดต่อและบันทึกเสียงต่างๆ ตามบทที่กำหนดไว้แล้วเราก็นำเทปโทรทัศน์ดังกล่าวมาเสนอรายการโดยให้ผู้ร่วมรายการฝ่ายต่างๆ ได้ชมพร้อมกันทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบและวิจารณ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

12. การนำไปใช้ (Utilization of Program) เมื่อเทปโทรทัศน์ดังกล่าวได้เสนอให้บุคคลที่เกี่ยวข้องตลอดจนกลุ่มตัวอย่างของบุคคลเป้าหมายชมและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เราก็นำเอาเทปโทรทัศน์ดังกล่าวนำไปเสนอในห้องเรียนหรือห้องอบรม

13. การประเมินผล (Evaluation) เมื่อฉายเทปโทรทัศน์ดังกล่าวแล้วก็ควรจะมีการประเมินเพื่อทำให้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในเนื้อหาหรือไม่อย่างไรนอกจากนั้นกลุ่มเป้าหมายมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับการถ่ายทำ การแสดง การสาธิต (ถ้ามี) การดำเนินเนื้อหา การตัดต่อศิลปกรรม ดนตรี และเสียง ประกอบซึ่งผลจากการประเมินนี้ผู้ผลิตก็สามารถนำไปใช้ปรับปรุงรายการเทปโทรทัศน์และอาจใช้เป็นแนวทางในการผลิตเทปโทรทัศน์ในเรื่องอื่นๆต่อไป

ยูดี้ ทองคำวรรณ (2541: 14-15) ได้กล่าวถึงการใช้วีดิทัศน์ในการสอนภาษาว่าควรมีคู่มือการใช้วีดิทัศน์ด้วยเพื่อบอกถึง

1. ชื่อเรื่อง
2. เนื้อเรื่อง
3. จุดประสงค์
4. ความรู้เดิมของผู้เรียน
5. สิ่งที่จะสอนเพิ่มเติม
6. วิธีดำเนินกิจกรรม

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาควรมีการผลิตอย่างมีระบบเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งบางขั้นตอนก็จำเป็นต้องอาศัยฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในส่วนที่มีความจำเป็นดังนั้นพอที่จะสรุปเป็นขั้นตอนการผลิตรายการไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) เป็นขั้นที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา เวลา ค่าใช้จ่าย และผู้ร่วมงาน

2. ขั้นรวบรวมเอกสารและงานวิจัย (Collection of Material and Research) เป็นขั้นตอนรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบในการผลิต
 3. ขั้นเขียนบทเรียนโทรทัศน์ (Scenario Writer) เป็นขั้นที่เขียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อถ่ายทำจริงให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่มีการชี้แจงขั้นตอนการผลิตที่ละเอียดทุกๆ ส่วน
 4. ขั้นเตรียมการบันทึก (Preparation for Video and Sound Recording) เป็นขั้นเตรียมการบันทึกตามที่ได้เตรียมไว้ตามตารางที่กำหนด
 5. ขั้นบันทึกภาพและเสียง (Video and Sound Recording) เป็นขั้นที่บันทึกภาพและเสียงให้เป็นไปตามบทเรียนโทรทัศน์
 6. ขั้นตัดต่อ (Editing) เป็นขั้นนำสัญญาณภาพและเสียงเข้ามาตัดต่อเพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้
 7. ขั้นทดลองฉาย (Preview) เป็นขั้นที่นำเทปบทเรียนโทรทัศน์มาเสนอให้ฝ่ายต่างๆ ชมพร้อมๆ กันเพื่อตรวจสอบและวิจารณ์
 8. ขั้นปรับปรุง (Develop) เป็นขั้นที่นำผลจากการทดลองฉายมาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
 9. ขั้นนำไปใช้ (Utilization of Program) เป็นขั้นที่นำผลผลิตไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย
 10. ขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นที่ต้องทำการประเมินทุกขั้นตอนของการผลิตและการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย
- สรุปได้ว่าในการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาควรมีการผลิตอย่างมีระบบเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งต้องมีการอาศัยจากหลายๆ หน่วยงานก่อนที่จะมีการผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาใดเรื่องหนึ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

งานวิจัยในประเทศ

สุประณีต ยศกลาง (2528: 72) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างและทดลองใช้เทปโทรทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำเรื่องยาเสพติด สำหรับฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การฝึกอบรมโดยวิธีการใช้เทปโทรทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำ เรื่อง ยาเสพติดช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อวิธีการฝึกอบรมในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

จิระชัย ปัญญาฤทธิ์ (2529: 29-32) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและความคงทนของการเรียนรู้ระหว่างการเรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอนกับเทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรม แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 30 คน ให้กลุ่มควบคุมเรียนจากเทปโทรทัศน์การสอน กลุ่มทดลองเรียนจากเทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรม เมื่อจบบทเรียนให้ทำแบบทดสอบ และหลังจากการเรียน 2 สัปดาห์ ให้ทำแบบทดสอบอีก

ผลการค้นคว้าพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอนแบบโปรแกรมมีผลการเรียนรู้หลังจากการเรียน 2 สัปดาห์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอน

อนันต์ สบฤกษ์ (2535: บทคัดย่อ) ได้ทำการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์ สังคีตดนตรีไทย ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียน วีดิทัศน์จากการประเมินผลของคะแนนจากแบบทดสอบหลังการเรียน นักศึกษาทำคะแนนต่ำสุดได้ร้อยละ 94 และนักศึกษาทำคะแนนสูงสุดร้อยละ 100 สรุปได้ว่า บทเรียนวีดิทัศน์เรื่องศัพท์สังคีตดนตรีไทยมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

อนันต์นพ นิรมล (2531: 32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนที่ เรียนจากเทปโทรทัศน์กับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ในภาคปฏิบัติของนัก เรียนที่เรียนจากเทปโทรทัศน์ สูงกว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ ส่วนผลการเรียนรู้ภาค ความรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

พรนิวัฒน์ เป้นเพชร (2535: 30) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จุดประสงค์ประเภท ความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์โดยเสนอคำถามก่อนบทเรียนโทรทัศน์ เสนอคำถามระหว่างบทเรียนโทรทัศน์ และเสนอคำถามหลังบทเรียนโทรทัศน์ และเพื่อเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้จุดประสงค์ประเภทความเข้าใจของนักเรียนประเภทความเข้าใจของนักเรียนประถมศึกษา ที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ที่เสนอคำถามก่อนบทเรียนโทรทัศน์ เสนอคำถามระหว่างบทเรียนโทรทัศน์และ เสนอคำถามหลังบทเรียนโทรทัศน์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโทรทัศน์ที่เสนอคำถามก่อน บทเรียนโทรทัศน์ เสนอคำถามระหว่างบทเรียนโทรทัศน์และเสนอคำถามหลังบทเรียนโทรทัศน์ มีผลการเรียนรู้ จุดประสงค์ประเภทความรู้และประเภทความเข้าใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์ (2539: 69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียน วีดิทัศน์ด้วยตนเองสำหรับฝึกอบรบบุคลากรทางสาธารณสุข ในการเขียนบทวีดิทัศน์ ผลการทดลองพบว่า การเรียนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮิลลาร์ด (Hillard.1978) พบว่าโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นสถานที่ให้การศึกษา แก่สังคม เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ช่วยในการขยายตัวทางสังคมวัฒนธรรมและเป็นโรงเรียนที่ไม่มีข้อจำกัด เป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในโรงเรียนทั้งทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม โทรทัศน์ยัง เป็นส่วนในการประชาสัมพันธ์ก่อให้เกิดการขยายตัวในการซื้อขาย

มิลเลอร์และเบรนแนน (Miller and Brennan.1983) แห่งมหาวิทยาลัย Zhongshan เมือง Canton ได้ทำการศึกษาการใช้เทปวีดิทัศน์ในการช่วยสอนภาษาแก่ชาวต่างชาติ พบว่าการใช้เทปวีดิทัศน์นั้นง่ายและ สะดวกเช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง แต่สิ่งที่ได้เปรียบคือนักเรียนที่ได้ฟังทั้งเสียงและเห็นภาพประกอบด้วย พร้อมกัน และยังให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาพูดและภาษาท่าทาง

ไบรอัน ดี (Bryan D. 1993) ได้ผลิตชุดวีดิทัศน์การสอนสำหรับใช้พัฒนาและคัดเลือกบุคลากรในการปฏิบัติงานของรัฐ โดยแยกออกเป็นงานด้านต่างๆ ซึ่งเปรียบเสมือนหนังสือเล่มเล็กพร้อมมีดนตรีประกอบ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนรู้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ศึกษาและมีผลต่อการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานได้เป็นอย่างดี

ลิงเคลเตอร์และลอซ เฟรเซอร์ (Linklater and Ross Fraser. 1994) ได้ศึกษาผลการใช้เทปบันทึกเสียงกับรายการวีดิทัศน์พัฒนาทางดนตรีของนักเรียนที่เริ่มเรียนคลาสิค พบว่าในทางปฏิบัตินักเรียนที่เรียนจากรายการวีดิทัศน์ได้รับผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าเรียนจากการเทียบเสียงดนตรีจากเทปบันทึกเสียง

สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

จะเห็นได้ว่าบทบาทของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้นมีผลต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างสูง เพราะบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นสื่อที่สามารถให้ผลการเรียนรู้ได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ต่อเนื้อหาวิชาอันจะส่งผลถึงการบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดได้ไม่ยากนับว่าเป็นการใช้สื่อที่สะดวกเพราะง่ายในการสรรหาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนได้ไม่ยาก ซึ่งนอกจากนี้เทปบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะช่วยปลูกฝัง และอบรมเยาวชนของชาติให้เป็นบุคคลที่ปรารถนาในสังคมได้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

แนวคิดทางการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้มีสาเหตุมาจากหลายด้าน ดังนั้นจึงมีวิธีการสอนแบบต่างๆ ขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละคน

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

พัชรี พลาวงศ์ (2526: 83) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึง วิธีเรียนชนิดหนึ่งที่มีโครงสร้างและมีระบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ การเรียนแบบนี้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนตามเวลาในการเรียนแต่ละบทจะต้องจำกัดอยู่ภายใต้โครงสร้างของบทเรียนนั้นๆ เพราะในแต่ละบทเรียนจะมีวิธีเรียนที่แนะไว้ในคู่มือ (Study Guide)

เพ็ญสุข ภูตระกูล (2528: 17) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งจัดขึ้นโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ตลอดจนวิธีการบรรลุถึงจุดประสงค์ด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดขึ้นมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ครูจะเป็นเพียงผู้แนะนำและจัดเตรียมอุปกรณ์ตลอดจนสถานที่ในการศึกษาค้นคว้า

กริฟฟิน (Griffin.1983: 13) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเองและความสามารถในการวางแผนปฏิบัติการ และประเมินผลการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เป็นเฉพาะบุคคล

สเคเจอร์ (Skager.1978: 13) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ และประสบการณ์ตนเองตลอดจนความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน

จากความหมายข้างต้น กล่าวได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาการเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจได้อย่างอิสระทั้งระยะเวลาและสถานที่โดยมีครูหรือผู้อื่นๆ ให้คำแนะนำและจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ โดยการเรียนรู้จะเป็นการสนองความต้องการของผู้เรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเด่นชัด ซึ่งในปัจจุบันการเรียนรู้ด้วยวิธีดังกล่าวนี้ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้กับสื่อสมัยใหม่ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนและเป็นสื่อที่สามารถกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนสนใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น เช่น การประยุกต์ใช้กับสื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ซึ่งเป็นสื่อที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างดี

จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กาเย่ และบริกส์ (Gagne .and Briggs.1974: 185-187) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองนี้เป็นหนทางที่จะทำให้การสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้ตามต้องการ (Need) โดยมีความสอดคล้องกับบุคลิกของผู้เรียนแต่ละคน ตามจุดมุ่งหมาย 5 ประการคือ

- 2.1 เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินทักษะเบื้องต้นของผู้เรียน
- 2.2 เพื่อช่วยในการค้นหาจุดเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนในการจัดลำดับการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย
- 2.3 ช่วยในการจัดวัสดุ และสื่อให้เหมาะสมกับการเรียน
- 2.4 เพื่อให้เกิดความสะดวกในการประเมินผล และส่งเสริมความก้าวหน้าทางการเรียนของแต่ละบุคคล
- 2.5 เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้ตามอัตราความสามารถของตน

ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้วยจุดมุ่งหมายของวิธีการเรียนรู้ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น รูปแบบการเรียนรู้จึงได้ก่อประโยชน์ในหลายๆ ด้าน ดังที่ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526: 188) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. หลักสูตรหรือรายวิชาได้ถูกจัดไว้อย่างมีระเบียบ
2. ระบบการวัดผลประกอบด้วยเครื่องวัดระดับความรู้ที่จะเรียน และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
3. เชื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางตามบุคลิกภาพของผู้เรียน
4. กระบวนการสอนเหมาะสมกับบุคลากรในหน่วยงาน

การเรียนการสอนแบบเรียนด้วยตนเองยังเกื้อหนุนสภาพการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ
2. ผู้เรียนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลย้อนกลับทันที
3. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงตลอดเวลา
4. การเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ วีระ ไทยพานิช (2529: 126) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์การเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง
2. เป็นการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ผู้เรียนมีอิสระมากกว่าการสอนแบบปกติ
4. เป็นการจูงใจผู้เรียน และผู้เรียนจะชอบบรรยากาศการเรียนมากขึ้น
5. ผู้สอนมีเวลาที่จะทำงานกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนต้องการ

กล่าวโดยสรุปการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความพึงพอใจของตนเองมีอิสระในการเรียนรู้ตามสภาพความต้องการของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนเพิ่มมากขึ้น

ประเภทและลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คุณลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างกันทำให้ความสามารถในการเรียนและวิธีการเรียนจึงแตกต่างกันไป นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทและลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้

กาเย่ และบริกส์ (Gagne and Briggs. 1974: 187) ได้แบ่งประเภทของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. แผนการเรียนรู้อิสระ (Independent Study Plan) เป็นการเรียนรู้ที่ครูกับนักเรียนตกลงกันในเรื่องของจุดมุ่งหมายของการเรียนและจึงให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าให้บรรลุจุดมุ่งหมายด้วยตนเอง
2. การศึกษาด้วยการควบคุมตนเอง (Self-Directed Programs) จะมีการตกลงในจุดมุ่งหมายเฉพาะกำหนดเอาไว้แต่วิธีการศึกษานั้นเป็นเรื่องของนักเรียน ครู อาจแนะนำการอ่านและจัดเตรียมวัสดุไว้ให้แล้วแต่นักเรียนจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ หากนักเรียนผ่านการทดสอบก็ถือว่าใช้ได้
3. โปรแกรมผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Programs) เป็นโปรแกรมที่จัดขึ้นกว้างๆ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียน โดยมีวิชาหลัก วิชาเสริม และวิชาเลือก
4. เรียนตามความเร็วของตน (Self-Pacing) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนตามอัตราความเร็วหรือความสามารถของตนเอง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและเกณฑ์ต่างๆ ไว้ทุกคนเหมือนกันจะต่างกันที่เวลาที่ใช้ในการเรียน
5. การเรียนการสอนที่ผู้เรียนกำหนดเอง (Student-Determined Instruction) นักเรียนเลือกจุดมุ่งหมายการศึกษา กำหนดเวลาเอง ทดสอบเอง มีเสรีที่จะทำจุดมุ่งหมายใดก็ได้

นอกจากนี้ เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2525: 287) ยังได้กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองในรูปแบบของ บทเรียนโมดูล (Instructional Module) ไว้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ สามารถเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาเท่านั้น
2. วัตถุประสงค์และกิจกรรมการเรียนควรจะต้องให้มีลักษณะที่ดีเพื่อให้ผู้เรียน เรียนได้ด้วยความเข้าใจ และเกิดความรู้ตามลำดับไม่สับสนและจะได้เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทีละน้อยๆตามขั้นตอน
3. จูงใจผู้เรียนในทุกๆ กิจกรรมการเรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนด้วย ความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งจะเป็นผลให้การเรียนนั้นมีความหมายมากขึ้น
4. ภาษาที่ใช้ชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสมกับระดับความรู้และระดับชั้นของผู้เรียน
5. เนื้อหามีความถูกต้อง คำอธิบายชัดเจน ซึ่งจะเป็นการทำให้ผู้เรียนเข้าใจไม่ไขว่ไขว
6. ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการหลายด้านในเนื้อหาบทเรียนบางเรื่อง บางตอน หรือบางบท อาจจะมี ความจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านเจตคติ มีความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าด้วยนอกเหนือจากความรู้ และทักษะ

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีอิสระมากกว่าการเรียนแบบปกติ ดังนั้นการสร้างบทเรียนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจึงต้องมีการกำหนดจุดประสงค์และกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยด้วยความเข้าใจเพื่อให้เกิดความรู้ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังต้องมีการเสริมแรงและประเมินผลเป็นระยะอีกด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอน

หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน มุ่งพัฒนาและเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเป็นมนุษย์ (Human Being) และพลเมืองดี (Active Citizen) ให้แก่บัณฑิตทั้งด้านกาย จิต อารมณ์ เจตคติ และสร้างคุณภาพชีวิตให้มีความเจริญงอกงามด้านปัญญาธรรม ทักษะและ เจตคติ มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีความรู้ในด้านศิลปวิทยาการที่สร้างบุคลิกลักษณะของผู้มีการศึกษา สามารถเป็นผู้นำ ผู้ตามและดำรงชีวิตในสังคมระบอบประชาธิปไตย ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ประกอบด้วยเนื้อหาสาระของ 4 กลุ่มวิชาได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยต้องจัดบูรณาการเนื้อหาสาระเข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นการเชื่อมโยงของ องค์ความรู้และการใช้ประโยชน์ จึงจัดเป็นรายวิชาบังคับทั้งหมดทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับอนุปริญญา และปริญญาตรี

จุดประสงค์ทั่วไปของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีดังต่อไปนี้

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณี การเมือง การปกครองของไทย และความรู้ความเข้าใจเพื่อนร่วมโลก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
2. ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ บนพื้นฐานของข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เป็นวิทยาศาสตร์และตามหลักธรรม การอนุรักษ์ดูแลและพัฒนาการสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความเจริญก้าวหน้าและผลกระทบทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. ให้มีทักษะการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดอย่างมีเหตุผลการรู้จักวิเคราะห์และปัญหาต่างๆ ได้ ตลอดจนมีทักษะด้านภาษาและการใช้สารสนเทศที่ติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่นและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ให้มีเจตคติที่ดีและซาบซึ้งในคุณค่าของสังคม ความดี ความงาม และการดำรงตนให้มีคุณค่าต่อสังคม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบซาบซึ้งในศิลปะและสุนทรียภาพตระหนักในการปฏิบัติตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการนำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษามาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนั้น บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยิ่งเพราะเป็นสื่อที่สามารถสร้างแรงจูงใจแก่ตัวผู้เรียนเป็นอย่างดี และนำมาเป็นบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองแล้วผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ตามความต้องการช้าหรือเร็วหรือ จะเรียนกี่ครั้งก็ได้จนกว่าจะเข้าใจทำให้ผู้เรียนสามารถมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการสื่อสารและการสืบค้นได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยได้มีการนำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สร้างขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อศึกษาว่าบทเรียนโทรทัศน์ เพื่อการศึกษานี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยว่า
5. การดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 48 คน ได้จากการสุ่มการทดลองแบบหลายขั้นตอน (Multistage
Random Sampling) แบ่งเป็น

การทดลองครั้งที่ 1 สุ่มนักศึกษามา 1 ห้องเรียน จากนักศึกษาทั้งหมด 4 ห้องเรียน
แล้วจับสลากนักศึกษามาจำนวน 3 คน

การทดลองครั้งที่ 2 สุ่มนักศึกษามา 1 ห้องเรียน จากนักศึกษาที่เหลือ 3 ห้องเรียน
แล้วจับสลากนักศึกษามาจำนวน 15 คน

การทดลองครั้งที่ 3 สุ่มนักศึกษามา 1 ห้องเรียน จากนักศึกษาที่เหลือ 2 ห้องเรียน
แล้วจับสลากนักศึกษามาจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น ระดับปริญญาตรี
2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การสื่อสารและการสืบค้น จากวิชาภาษาไทย เพื่อการสื่อสารและการสืบค้นสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคสมทบ จากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
3. คัดเลือกเนื้อหาประกอบการสอนจำนวน 4 เรื่อง
4. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์และขอบข่ายของวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้นจากหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ
6. ศึกษาเนื้อหาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น เรื่องการสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากคู่มือครูและหลักสูตรสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน
7. วิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ความคิดรวบยอดและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำบทโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
8. การสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียน ศึกษาหลักสูตรสาระการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคสมทบ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สร้างแบบฝึกหัดเรื่องละ 19 - 21 ข้อ รวม 4 เรื่อง จำนวน 80 ข้อ เป็นแบบฝึกหัดแบบปรนัย 4 ตัวเลือก นำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบแก้ไข
9. จัดทำบทโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่องการสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและกำหนดรูปแบบของโทรทัศน์ โดยศึกษาจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบทโทรทัศน์ให้ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
10. นำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่จัดทำเสร็จแล้วไปถ่ายทำตามกระบวนการจนเสร็จสมบูรณ์
11. นำเทปบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ทำการถ่ายทำเสร็จสมบูรณ์แล้วส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ศึกษาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ภาคสมทบ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2. สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก แบ่งเป็น 4 เรื่อง เรื่องละ 40 ข้อ รวมจำนวน 160 ข้อ

3. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาตรวจสอบแก้ไข

4. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ตรวจสอบแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาไปทดลองใช้ กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคสมทบที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 200 คน

5. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบและคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไปจำนวนเรื่องละ 19 - 21 ข้อ รวมจำนวน 80 ข้อ โดยใช้เทคนิคของจุง-เตฟาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2538: 186)

หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538: 168)

ตาราง 1 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่องที่	จำนวนข้อ	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่น
1	21	0.25 - 0.80	0.24 - 0.70	0.71
2	20	0.28 - 0.74	0.26 - 0.74	0.76
3	20	0.26 - 0.85	0.24 - 0.70	0.75
4	19	0.26 - 0.77	0.24 - 0.70	0.79
รวม	80	0.25 - 0.85	0.24 - 0.74	0.91

การสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์คุณสมบัติหรือองค์ประกอบของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เพื่อสร้างแบบประเมิน ให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมคุณสมบัติที่ต้องการประเมิน

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินผลจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ

3. สร้างแบบประเมินคุณภาพ ของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษาให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมคุณสมบัติที่ต้องการประเมิน โดยใช้แบบประเมินบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นซึ่งกำหนดค่าระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีคุณภาพดีมาก
ระดับ 4	หมายถึง	มีคุณภาพดี
ระดับ 3	หมายถึง	มีคุณภาพพอใช้
ระดับ 2	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
ระดับ 1	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

การแปลความหมาย ผลการประเมินใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพดีมาก
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีคุณภาพดี
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีคุณภาพพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ของคุณภาพ ต้องมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

4. นำแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ทำการตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลอง จะดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ซึ่งดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

การทดลองครั้งที่ 1

ผู้วิจัยนำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้ง 4 เรื่องไปทดลองกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคสมทบ ชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ไม่เคยเรียนจาก บทเรียนโทรทัศน์เพื่อศึกษามาก่อน จำนวน 3 คน โดยเรียน 1 คน ต่อ 1 เครื่อง โดยให้ศึกษาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองทั้ง 4 เรื่อง แล้วประเมินโดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อบกพร่องของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

การทดลองครั้งที่ 2

ผู้วิจัยนำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยศึกษา 1 คนต่อ 1 เครื่อง ในขณะที่ศึกษาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่องที่ 1 นักศึกษาจะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนควบคู่ไปด้วย และหลังจากเรียนจบเรื่องที่ 1 แล้วจึงทำแบบทดสอบหลังเรียน ทำเช่นนี้จนกระทั่งครบทั้ง 4 เรื่องแล้วนำคะแนนที่ได้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนกับแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละเรื่อง ไปหาแนวโน้มประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ ศึกษาด้วยตนเองโดยใช้สูตร E1/E2

การทดลองครั้งที่ 3

ผู้วิจัยนำบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง ในขณะที่ศึกษาบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง เรื่องที่ 1 นักศึกษาจะต้องทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนควบคู่ไปด้วย และหลังจากเรียนจบเรื่องที่ 1 แล้วจึงทำแบบทดสอบหลังเรียน ทำเช่นนี้จนกระทั่งครบ 4 เรื่องแล้วนำคะแนนที่ได้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนกับแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละเรื่อง ไปหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้สูตร E1/E2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 137)
2. หาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของจุจ เตห์ ฟาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 208 - 219)
3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538: 168)
4. สถิติหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์ศึกษาด้วยตนเองใช้สูตรหาประสิทธิภาพ E1/E2 (เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528: 294-295)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด 85/85

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ดังนี้

M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
E_1	แทน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
E_2	แทน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นบทเรียนโทรทัศน์แบบเรียนรายบุคคล โดยในบทเรียนจะประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสาร

เรื่องที่ 2 การสืบค้นจากสื่อสิ่งพิมพ์

เรื่องที่ 3 การสืบค้นจากสื่อทัศนวัสดุ

เรื่องที่ 4 การสืบค้นจากสารสนเทศเครือข่าย

มีแบบฝึกหัดระหว่างเรียน จำนวน 4 เรื่อง เรื่องละ 19 - 21 ข้อ รวม 80 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 4 เรื่อง เรื่องละ 19 - 21 ข้อ รวม 80 ข้อ

ผลการประเมินบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา ดังแสดงในตาราง 2 และ 3

ตาราง 2 ผลการประเมินบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักเรียนระดับปริญญาตรี จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับของ คุณภาพ
1. ความถูกต้องของเนื้อหา	4.33	ดี
2. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.66	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาที่นำเสนอ	4.33	ดี
4. ความเหมาะสมของการจัดลำดับเนื้อหา	4.33	ดี
5. ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	ดี
6. ความชัดเจนของเนื้อหา	4	ดี
7. ความถูกต้องของการใช้ภาษา	4.33	ดี
8. ความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหากับภาพที่นำเสนอ	4	ดี
9. ความเหมาะสมของเนื้อหากับเสียงบรรยาย	4.66	ดีมาก
10. ความเหมาะสมของการออกแบบบทเรียน	4	ดี
11. ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	5	ดีมาก
12. ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4	ดี
เฉลี่ยโดยรวม	4.30	ดี

จากตาราง 2 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยรวมมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีคุณภาพดีมากในเรื่องความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับเสียงบรรยาย และความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง นอกนั้นมีคุณภาพระดับดี

ตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้นสำหรับ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับของ คุณภาพ
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง	4.08	ดี
1.1 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4	ดี
1.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหา	4.33	ดี
1.3 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4	ดี
1.4 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4	ดี
2. ภาพ ภาษา และเสียง	4.26	ดี
2.1 ความเหมาะสมของภาพที่ใช้ประกอบ	4.33	ดี
2.2 ความน่าสนใจเกี่ยวกับกราฟิกที่ใช้ประกอบ	4.33	ดี
2.3 ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ประกอบ	4	ดี
2.4 ความเหมาะสมของเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบบทเรียน	4	ดี
2.5 ความเหมาะสมของเสียงบรรยายที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.66	ดีมาก
3. ตัวอักษรและสี	4.33	ดี
3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ	4.33	ดี
3.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรที่ใช้ประกอบบทเรียน	4.66	ดีมาก
3.3 ความเหมาะสมของสีของตัวอักษร	4.33	ดี
3.4 ความชัดเจนของตัวอักษร	4	ดี
4. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบ	4.22	ดี
4.1 ความชัดเจนของคำสั่ง	4.66	ดีมาก
4.2 ความเหมาะสมของแบบฝึกหัด	4	ดี
4.3 ความเหมาะสมของวิธีการรายงานผลคะแนน	4	ดี

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับของ คุณภาพ
5. การจัดการบทเรียน	4.28	ดี
5.1 การนำเสนอข้อเรื่องหลักของบทเรียน	4.33	ดี
5.2 การนำเสนอข้อเรื่องย่อยของบทเรียน	4.33	ดี
5.3 ความเหมาะสมของเทคนิคการนำเสนอบทเรียน	4	ดี
5.4 การออกแบบหน้าจอ	4.33	ดี
5.5 ความเหมาะสมในการโต้ตอบบทเรียน	4.33	ดี
5.6 ความน่าสนใจของบทเรียน	4.33	ดี
เฉลี่ยโดยรวม	4.23	ดี

จากตาราง 3 ผลการประเมินคุณภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสาร และการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษามีความเห็นว่างบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยรวมมีคุณภาพในระดับดี โดยมีคุณภาพในระดับดีทั้งด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง, ภาพ ภาษา และเสียง, ตัวอักษรและสี, แบบฝึกหัดและแบบทดสอบ และการจัดการบทเรียน และมีคุณภาพตามรายการประเมินอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษามีข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ปรับปรุงดังนี้

- ตัวอักษรให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- ควบคุมเวลาการนำเสนอให้กระชับ

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ทดลองครั้งที่ 1

ผลจากการทดลองบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ในการทดลองครั้งที่ 1 พบว่านักศึกษาสามารถเรียนและทำแบบฝึกหัดได้ในระดับดี แต่ได้พบข้อควรปรับปรุง ดังนี้

- เพิ่มขนาดตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
- กำหนดเวลาในการนำเสนอให้เหมาะสมกับเนื้อหา ไม่เร็วหรือช้าเกินไป

ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ก่อนนำไปทดลองครั้งที่ 2

ทดลองครั้งที่ 2

จากการนำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยให้เรียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นรายบุคคล เพื่อหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาด้วยตนเอง ผลการทดลองดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ครั้งที่ 2

บทเรียน	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			E_1 / E_2
	A	M	E_1	B	M	E_2	
เรื่องที่ 1	21	18.00	85.71	21	17.67	84.13	85.71 / 84.13
เรื่องที่ 2	20	17.47	87.33	20	17.27	86.33	87.33 / 86.33
เรื่องที่ 3	20	17.93	89.67	20	17.40	87.00	89.67 / 87.00
เรื่องที่ 4	19	17.33	91.23	19	17.47	91.93	91.23 / 91.93
รวม	80	70.73	88.42	80	69.80	87.25	88.42 / 87.25

จากตาราง 4 สรุปได้ว่าการหาแนวโน้มของประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จากการทดลองครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ 88.42 / 87.25 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากการสอบถาม นักศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษามีความเหมาะสมดี แต่ไม่ควรจำกัดเวลาในการเรียน เพราะนักศึกษาจะรู้สึกเครียดและเป็นกังวล เนื่องจากมีนักศึกษาบางส่วน เรียนช้า ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาตามความสามารถและระยะเวลาที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงโดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาบทเรียนตามความต้องการของตนเอง ไม่จำกัดเวลาเรียน

ทดลองครั้งที่ 3

จากการนำบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยให้เรียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นรายบุคคล เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาด้วยตนเอง ผลการทดลองดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการทดลองบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี ครั้งที่ 3

บทเรียน	แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			E_1 / E_2
	A	M	E_1	B	M	E_2	
เรื่องที่ 1	21	18.07	86.03	21	18.20	86.67	86.03 / 86.67
เรื่องที่ 2	20	17.90	89.50	20	17.73	88.67	89.50 / 88.67
เรื่องที่ 3	20	18.33	91.67	20	17.90	89.50	91.67 / 89.50
เรื่องที่ 4	19	17.73	93.33	19	17.43	91.75	93.33 / 91.75
รวม	80	72.03	90.04	80	71.27	89.08	90.04 / 89.08

จากตาราง 5 แสดงว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีโดยรวม 90.04/89.08 โดยตอนที่ 1 มีประสิทธิภาพ 86.03/86.67 ตอนที่ 2 89.50/88.67 ตอนที่ 3 91.67/89.50 และตอนที่ 4 93.33/91.75 ซึ่งบทเรียนในทุกเรื่องและโดยรวมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 85/85

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสาร และการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด 85/85

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้บทเรียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์กำหนด 85/85
2. ได้บทเรียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในระบบสอน
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในเนื้อหาอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 48 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี พร้อมคู่มือการใช้บทเรียน แบบทดสอบ และแบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

การดำเนินการวิจัย

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาได้ทดลอง 3 ครั้งกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 48 คน โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ให้นักศึกษาเขียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นรายบุคคล
2. ในบทเรียนแต่ละตอนมีแบบฝึกหัดระหว่างเรียนให้นักศึกษาทำหลังจากเรียนจบบทเรียนในแต่ละตอน
3. หลังจากให้นักศึกษาเรียนจบบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาครบทุกตอนเรียบร้อยแล้วทดสอบนักศึกษาด้วยแบบทดสอบหลังเรียน นำคะแนนของนักศึกษาในการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาคำนวณหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตรวจสอบประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาโดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ผลการวิจัย

ได้บทเรียนบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ตอน เป็นบทเรียนแบบรายบุคคล

ผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความเห็นว่าบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีคุณภาพระดับดี และผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน มีความเห็นว่าบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีคุณภาพระดับดี

ผลการทดลอง ประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีค่า 90.04/89.08

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดลองเพื่อบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85 ซึ่งผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายจากผลของการวิจัยดังนี้

บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพ 92.50/90.62 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากในขั้นตอนผลิตบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี เริ่มจากผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาที่จะนำมาผลิตโดยทำการแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ ตามลำดับการเรียนรู้กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละบทเรียน ทำการเขียนบทและออกแบบลักษณะการดำเนินเรื่องของบทเรียน จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปทดลองตามขั้นตอนเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา คือ การทดลองครั้งที่ 1

กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 3 คน แบบรายบุคคล ซึ่งนักศึกษามีความพอใจและสนใจต่อการเรียนเป็นอย่างดี ในการทดลองครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 15 คน เพื่อหาแนวโน้มประสิทธิภาพของบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 90.00/89.37 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในการทดลองครั้งที่ 3 กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 (ภาคสมทบ) ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 30 คน ซึ่งได้ประสิทธิภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา 92.50/90.62 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

การที่บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 85/85 อันอาจเป็นผลมาจากบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่สร้างขึ้นได้มีการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา การวางแผนการดำเนินการพัฒนา การพัฒนา จนถึง การทดลอง อีกทั้งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเทคโนโลยีการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และดำเนินการทดลองตามกระบวนการการวิจัยและพัฒนา

จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนพบว่า นักศึกษาสนใจและกระตือรือร้นในการศึกษาบทเรียน มีความเพลิดเพลิน ชื่นชอบและตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นสื่อที่สามารถเรียนได้ด้วยตนเอง มีการเสริมแรงแก่ผู้เรียนทันที จึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และยังมีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองอีกด้วย

นักศึกษาศึกษาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีความเห็นว่าบทเรียนนี้มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาเนื้อหาได้อย่างชัดเจน เพราะเนื้อหาทั้งภาพประกอบ เสียงบรรยาย สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามความต้องการของตนเองโดยไม่ต้องเสียเวลา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยที่เสนอไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงโดยเฉพาะความเร็วในการประมวลผล ซึ่งจะมีผลอย่างยิ่งในกรณีที่มีการใช้ภาพวีดิทัศน์นอกจากนี้ควรจะศึกษาโปรแกรมประยุกต์ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบกับโปรแกรมนิพนธ์บทเรียน
2. ในการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ผู้พัฒนาจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านการเตรียมข้อมูล การออกแบบและการจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ด้วย ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาบทเรียนได้รวดเร็ว

และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเสียงบรรยายหรือเสียงประกอบ ควรเตรียมเสียงที่มีคุณภาพและระดับเสียงที่คงที่ และควรตรวจสอบอย่างละเอียดรอบคอบก่อนนำมาประกอบบทเรียน

3. บทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ใช้สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฉะนั้นการออกแบบลักษณะบทเรียนจึงควรคำนึงถึงความสะดวกในการใช้บทเรียนให้มากที่สุด ตลอดจนการเข้าสู่เนื้อหาอย่างง่ายดาย เพื่อให้พนักงานสามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกต่อการเรียนรู้
2. ควรมีการพัฒนาบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้มีเนื้อหาที่หลากหลาย
3. ควรศึกษาผลของทักษะปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาด้วยบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทางอินเทอร์เน็ต
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนจากบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี กับการศึกษาด้วยตนเองหรือการอบรมปกติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิดานันท์ มลิทอง. (2540). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- . (2535). เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด.

เกตุสินี โชติกเสถียร. (2528). รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. ในรายงานการสัมมนา รูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. หน้า 131 – 133. คณะนิสิตปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----- . (2523). การใช้เทคโนโลยีการสอนในห้องเรียน. เอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยี 320. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะนิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (2525). เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องเทปวีดิทัศน์เพื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จิระชัย ปัญญาฤทธิ. (2529). เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและความคงทนของการเรียนรู้ระหว่างการเรียนโดยใช้เทปโทรทัศน์การสอนกับการสอนแบบโปรแกรม. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฉลองชัย สุวัฒน์บุรณ์. (2528). การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชม ภูมิภาค. (2523). เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.

ชิน คล้ายปาน. (2538). เทคนิคการผลิตรายการเทปโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการ กลุ่มโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่นๆ. (2523). เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทย.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526) : เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

ธวัชชัย สันคติประภา. (2528). “การวางแผนการผลิตรายการเทปโทรทัศน์” เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการผลิตเทปโทรทัศน์ทางการเกษตร รุ่นที่ 4. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน.

นภาพร สิงห์ต. (2531). การพัฒนาชุดการสอนรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บุญเที่ยง จุ้ยเจริญ. (2534). เทคนิคพื้นฐานการใช้และบำรุงรักษาอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

- ประหยัด จีรวรพงศ์. (2528). *เทคนิคการฝึกอบรมเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรการพิมพ์.
- พงศ์พันธ์ อันตะริกานนท์. (2539). *การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ด้วยตนเองสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุขในการเขียนบทวีดิทัศน์เบื้องต้น*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรนิวัฒน์ แป้นเพชร. (2535). *ผลของตำแหน่งของการเสนอคำถามกับประเภทของจุดประสงค์การเรียนรู้ในบทเรียนโทรทัศน์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2531). *การวิจัยและพัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี พลาวงศ์. (กันยายน 2526). “การเรียนรู้ด้วยตนเอง,” *วารสารรวมคำแห่ง 9 (ฉบับพิเศษพัฒนามนุษยศาสตร์)*. 82-91.
- พินิต วัฒน. (2520). *การผลิตรายการโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญสุข ภูตระกูล. (2528). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ที่เรียนโดยให้เพื่อนช่วยสอนกับการเรียนด้วยตนเอง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ ตีรณธนากุล, นิพนธ์ ศุภศรีและขจีรัตน์ ปิยะกุล. (2528). *เทคนิคการผลิตรายการวิดีโอเทปเพื่อการศึกษ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ภิรมย์ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ. (2539). *การพัฒนารายการวีดิทัศน์การสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการสำหรับครูประถมศึกษา*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุวดี ทองคำวรรณ. (2541) “เสริมสร้างความรู้ภาษาอังกฤษ ตอน Using Video in the sound Lap,” *วารสารการศึกษา*. 22 (1) : 1
- ร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง และอนันต์ธนา อังกินันท์.(2535). *จิตวิทยาและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัชนีเพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2533). *การสร้างชุดการสอน วิชาภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาศาสตร์การศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *ศัพท์คอมพิวเตอร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.(2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- วีระ ไทพานิช. (2529) 57 วิธีสอน. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วสันต์ อดิศักดิ์. (2533). การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศิริจรรย์ ผลพันธุ์. (2542). อ้างใน ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น สถาบันราชภัฏสวนดุสิต โครงการตำรา
หมวดวิชาการทั่วไป 1500101. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- สนั่น ปัทมะทิน. (2527). ข้อดีข้อเสียของวิดีโอ. กรุงเทพฯ : คาเมร่า.
- สิริเสก ชื่นมนัส. (2540). การพัฒนารูปแบบรายการวิดีโอเพื่อลดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานของพนักงาน
แก้ไฟฟ้าขัดข้องของการไฟฟ้านครหลวง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดสวาท เกศบุรมย์. (2530). ความเห็นและความต้องการรายการวิดีโอเทปเพื่อศึกษาด้านอาชีพสำหรับ
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุประณีต ยศกลาง. (2528). การสร้างและการทดลองใช้เทปโทรทัศน์สื่อพื้นบ้านหมอลำ เรื่อง ยาเสพติด
สำหรับฝึกอบรมกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียนในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิทย์ กาญจนพันธุ์. (2541). รวมศัพท์เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- . (2525). การเรียนการสอนรายบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ.
- อนันต์ สบฤกษ์. (2535). การสร้างบทเรียนวิดีโอเรื่องศัพท์สังคมศาสตร์ไทยตามหลักสูตรวิทยาลัยครูพุทธ
ศักราช 2530. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์นพ นิรมล. (2531). การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย ศรีสันติสุข. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ 1-7. กรุงเทพฯ :
ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัมพร น้อยสุวรรณ. (2540) : ผลการใช้วิดีโอแบบโปรแกรมกิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ . ถ่ายเอกสาร.

อุดม มุ่งเกษมและนางลักษณ์ หอตระกูล.(2528). *สื่อเทปโทรทัศน์ในงานฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล*
สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนครบรอบ 5 ปี. กรุงเทพฯ : เรืองแสงการพิมพ์.

Beatts. Patrick M. (1959). "Report on Instructional Closed Circuit Television For 1957," *Audio Visual Communication Review*.7(4) : 305

Borg ,Walter R.and Meredith D.Gall.(1979). *Educational Research*. 3 rd ed., New York : Longman.

Bryan D.(1993). *Planning education for the public : Creating an Instructional Video Tape Package*. The University of Manitoba (Canada).

Carner,Richard L. (1962). An Evaluation of Teaching Reading to Elementary Pupils through Closed Circuit TV. Dissertation Abstracts International.

Dale,Edgar. (1956) *Audio Visual Methods in Teaching*. Revised Edition. New York : Holt, Rinehart and Winston.

Dewey,J Richart. (1983,June). *The Effectiviness or Interactive Microcomputer-controlled Video-tape/Dise In an Independent Study Enviroment*,.Dissssertation. Abstracts Internaional. 44/11A : 3218.

Gagne,Robert M. and Leslie J. Briggs. (1974). *Principle of Instructional Design*. New York : Holt, Rinehart and Winston, INC.

Griffin, Colin. (1983). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London. : Groom Helm 13)

Heinich, Robert, Michael Molenda and James D. Russell.(1982) *Instuctional Media and the New Technologies of Instruction*. New York. Hohn Wiley & Sons.

Hillard ,Robert L. (1978). *Television Broadcasting : An Introduction*. New York : Hasting House, Publisher.

Klein George and Hoekey. (1972). *Television Teaching Techniques*. Briebana : Watson Ferguson.

Linklater and Ross Fraser. (1994). *A comprehensive Investigation of the effects of audio and clarinet students*. The University of Michigan.

Miller , A.and M. Brennan.(1983). *Using an English Language Teaching Videotape in the Classroom*. English Teaching Forum.

Purdue University. (1976). *Closed Circuit Television instruction*. Research in Instructional Television and Film. Washington D.C. : Office of Education.

Schwarzwalder,John C. (1961) . *An Investigation of the Relative Effectiveness of Certain Specific T.V. Techniques on Learning*. Audio Visual Communication Review.

Skager, Radney. (1978). *Lifelong Educational and Evaluation Practice*. Oxford : Frankfurt Unesco Institute for Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวอย่าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

คำสั่ง : โปรดทำเครื่องหมาย X ลงใน (____) ให้ตรงกับ ก. ข. ค. และ ง. ลงในกระดาษคำตอบซึ่งตรงกับคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบเท่านั้น

หมายเหตุ : ห้ามขีดเขียน หรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบนี้

1. จากคำนิยาม “การสื่อสารหมายถึง การตีความหมายโดยสัญลักษณ์ตามต่อท่าทางที่แสดงเป็นสัญลักษณ์ โดยไม่รู้ตัวต่อความคิด และต่อพฤติกรรมของวัฒนธรรมของบุคคล” เป็นการให้ความหมายของนักวิชาการคนใด
 - . อริสโตเติล
 - . เอ็ดเวิร์ด สະเพียร์
 - . ไมเคิล บิชอฟ
 - . จอร์จ เอ มิลเลอร์
2. ข้อใดคือความหมายของการสื่อสาร
 - ก. การส่งต่อข้อมูลเพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง
 - ข. กระบวนการสื่อสารของมนุษย์ตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยมีสารเป็นตัวกลาง
 - ค. การสื่อสารของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของสองฝ่ายคือผู้รับสารและผู้ส่งสาร
 - ง. กระบวนการถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่งคือผู้ส่งสารไปยังอีกบุคคลหนึ่งคือผู้รับสารโดยผ่านสื่อต่างๆ
3. เหตุใดในปัจจุบันการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญ
 - ก. เพราะมีคนมากขึ้นการสื่อสารถึงกันทั่วโลกจึงมีความจำเป็น
 - ข. เพราะในอดีตการสื่อสารใช้กับกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น
 - ค. เพราะปัจจุบันการสื่อสารที่หลากหลายและทันสมัยมากขึ้น
 - ง. เพราะในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารต้องอาศัยการสื่อสารในการติดต่อและประสานข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

4. “สิ่งเปลี่ยนไปในกระบวนการของการสื่อสาร คือเครื่องมือและโครงสร้างที่สะดวกสบายยิ่งขึ้นเพื่อขยายบทบาทของการสื่อสารให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสมัยปัจจุบัน” เป็นความสำคัญด้านใดของการสื่อสาร
 - ก. ด้านศีลธรรม
 - ข. ด้านการปกครอง
 - ค. ด้านศาสนา
 - ง. ด้านสังคม

5. ความสำคัญของการสื่อสารมีด้านใดบ้าง
 - ก. ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านอุตสาหกรรมและธุรกิจ
 - ข. ด้านธุรกิจอุตสาหกรรม ด้านสังคม ด้านการปกครอง
 - ค. ด้านการปกครอง ด้านสังคม ด้านอุตสาหกรรมและธุรกิจ
 - ง. ด้านเศรษฐกิจ ด้านการปกครอง ด้านสังคม

6. ลักษณะสินค้าแบบ Mass Production ต้องอาศัยการสื่อสารแบบใด
 - ก. โฆษณา
 - ข. บอกต่อๆ กัน
 - ค. ส่ง E mail ไปเรื่อยๆ
 - ง. แจกของแถม

7. องค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสารมีไว้เพื่อสิ่งใด
 - . เพื่อให้การสื่อสารมีความหมายและการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน
 - . เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของการสื่อสารป้องกันการล้มเหลว
 - . เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขข้อบกพร่องและป้องกันไม่ให้เกิดการสื่อสารล้มเหลว
 - . เพื่อให้กระบวนการสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการในการสื่อสารทุกประการและป้องกันไม่ให้เกิดการสื่อสารผิดพลาด

8. ตัวแทนที่แสดงถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบของการสื่อสารคือสิ่งใด

- . แบบจำลองของ ลารี่ วอลล์
- . แบบจำลองของ จอร์จ เอ มิลเลอร์
- . แบบจำลองของ ลาส เวลส์
- . แบบจำลองของ อริสโตเติล

9. การสื่อสารประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ของสิ่งใด

- ก. สาร – ผู้รับสาร
- . สาร – สื่อ
- . ผู้ส่งสาร – สื่อ
- . ผู้ส่งสาร – ผู้รับสาร

10. การสื่อสารจะดำเนินได้ดีเนื่องจากสาเหตุใด

- . เมื่อผู้รับสารและผู้ส่งสารอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมร่วมกัน
- . เมื่อผู้รับสารและผู้ส่งสารอยู่ในสถานการณ์คับขัน
- . เมื่อผู้รับสารและผู้ส่งสารสามารถติดต่อกันได้
- . เมื่อผู้รับสารและผู้ส่งสารอากาศดี

11. เป้าหมาย แรงจูงใจ ทัศนคติ การรับรู้ ความคาดหวัง เหล่านี้ คือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเรียกว่าอะไร

- . ลักษณะเฉพาะของผู้รับสาร
- . ลักษณะพิเศษของผู้ส่งสาร
- . ลักษณะตายตัวของผู้รับสาร
- . ลักษณะส่วนบุคคลของผู้รับสาร

12. ข้อใดคือความหมายของสาร

- . การส่งข้อความบางอย่างผ่านสื่อจากผู้ส่งสารถึงผู้รับสารรับรู้และการตอบสนอง
- . เรื่องราวที่มีความหมายและแสดงออกมาโดยภาษาหรือสัญลักษณ์ทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน
- . กระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร
- . สิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการคำตอบซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของผู้ส่งสาร

13. สิ่ง que แสดงหรือถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้รับสารส่วนใหญ่แล้ว หมายถึงสิ่งใด
- . ภาษา
 - . สารสนเทศ
 - . สารสื่อความหมาย
 - . ท่าทางและคำพูด
14. วันที่1 มกราคม นักศึกษาได้รับ e – card เป็น animation วยพรปีใหม่จากเพื่อน จัดเป็นสารประเภทใด
- . วัจนสาร
 - . กิ่งวัจนสาร
 - . อวัจนสาร
 - . กิ่งอวัจนสาร
15. มาร์แชล แมคลูฮัน กล่าวถึงสื่อว่าอย่างไร
- . สื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสาร
 - . สื่อคือสาร และสารคือสื่อ
 - . สื่อคือช่องทาง
 - . ช่องทางกับสื่อใช้สารเดียวกัน
16. นักวิชาการที่มีความเห็นต่างจาก มาร์แชล แมคลูฮัน ให้ความหมายของช่องทางว่าอย่างไร
- . ทางสิ่งที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัว
 - . เป็นช่องทางของการสื่อสาร เช่น อากาศและเสียง
 - . ทางที่ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารติดต่อกันได้
 - . เครื่องมือและอุปกรณ์การสื่อสารต่างๆ
17. สื่อ ในความหมายของนักวิชาการที่เห็นว่าแตกต่างกับช่องทางคือความหมายใด
- . สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติและเป็นตัวกลางของผู้สื่อสาร
 - . ทำหน้าที่เร้าให้ผู้รับเกิดรับรู้ความหมาย
 - . สิ่ง que ครอบคลุมขอบข่ายของประสบการณ์ร่วมกัน
 - . ทำหน้าที่ส่งสารให้แก่ผู้รับ

18. หากแบ่งสื่อตามเกณฑ์ “หนังสือพิมพ์ รูปภาพ และนิตยสาร” จัดอยู่ในสื่อตามเกณฑ์ใด

- ก. แบ่งตามลักษณะของสื่อ
- ข. แบ่งตามการใช้งาน
- ค. แบ่งตามยุคสมัย
- ง. แบ่งตามประสิทธิภาพการรับรู้

19. จากตัวอย่าง โทรทัศน์ วิฑูรย์ หนังสือพิมพ์ แบ่งสื่อตามประเภทใด

- . การรับรู้ด้วยการเห็น
- . สื่อร่วมสมัย
- . สื่อสารมวลชน
- . สื่อดั้งเดิม

20. การสื่อสารแต่ละครั้งจะประสบผลสำเร็จได้เมื่อใด

- . จุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร
- . มีอิทธิพลบางอย่างเหนือตัวผู้ส่งสาร
- . เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากการสื่อสาร
- . การสื่อสารได้ผ่านกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่ผู้ส่งสาร สาร สื่อ จนถึงผู้รับสารได้รับสารอย่างถูกต้องทุกประการ

ภาคผนวก ข

ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ตาราง 6 แสดงค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

ข้อที่	เรื่องที่ 1		เรื่องที่ 2		เรื่องที่ 3		เรื่องที่ 4	
	p	r	p	r	p	r	p	r
1	0.69	0.24	0.54	0.68	0.77	0.70	0.74	0.53
2	0.26	0.44	0.38	0.45	0.26	0.29	0.57	0.68
3	0.42	0.26	0.32	0.47	0.62	0.36	0.55	0.65
4	0.74	0.53	0.50	0.47	0.69	0.24	0.31	0.50
5	0.57	0.68	0.63	0.30	0.26	0.44	0.75	0.41
6	0.55	0.65	0.28	0.26	0.42	0.26	0.64	0.56
7	0.31	0.50	0.73	0.27	0.74	0.53	0.63	0.36
8	0.75	0.41	0.73	0.44	0.57	0.68	0.77	0.70
9	0.64	0.56	0.71	0.26	0.55	0.65	0.26	0.29
10	0.63	0.36	0.54	0.68	0.31	0.50	0.26	0.29
11	0.77	0.70	0.66	0.74	0.85	0.39	0.62	0.36
12	0.26	0.29	0.63	0.30	0.75	0.41	0.69	0.24
13	0.62	0.36	0.74	0.56	0.64	0.56	0.26	0.44
14	0.80	0.47	0.63	0.30	0.63	0.36	0.42	0.26
15	0.67	0.45	0.73	0.44	0.77	0.70	0.74	0.53
16	0.49	0.44	0.58	0.32	0.26	0.29	0.57	0.68
17	0.25	0.29	0.44	0.53	0.62	0.36	0.55	0.65
18	0.64	0.26	0.64	0.33	0.69	0.24	0.31	0.50
19	0.77	0.42	0.30	0.35	0.26	0.44	0.75	0.41
20	0.64	0.33	0.67	0.33	0.42	0.26		
21	0.50	0.30						
KR-20	0.71		0.76		0.75		0.79	

ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) รวมทั้ง 4 เรื่อง = 0.91

ภาคผนวก ค
แบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา)
เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ชื่อผู้ประเมิน.....ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

โปรดทำเครื่องหมาย ถูกต้องในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดให้

5	หมายถึง	มีคุณภาพดีมาก
4	หมายถึง	มีคุณภาพดี
3	หมายถึง	มีคุณภาพพอใช้
2	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
1	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
1.1 ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน					
1.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา					
1.3 ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา					
1.4 ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง					
2. ภาพ ภาษา และเสียง					
2.1 ความเหมาะสมของภาพที่ใช้ประกอบ					
2.2 ความน่าสนใจเกี่ยวกับกราฟิกที่ใช้ประกอบ					
2.3 ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ประกอบ					
2.4 ความเหมาะสมของเสียงดนตรีที่ใช้ประกอบบทเรียน					
2.5 ความเหมาะสมของเสียงบรรยายที่ใช้ประกอบบทเรียน					
3. ตัวอักษรและสี					
3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ					
3.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรที่ใช้ประกอบบทเรียน					
3.3 ความเหมาะสมของสีของตัวอักษร					
3.4 ความชัดเจนของตัวอักษร					

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. แบบฝึกหัดและแบบทดสอบ					
4.1 ความชัดเจนของคำสั่ง					
4.2 ความเหมาะสมของแบบฝึกหัด					
4.3 ความเหมาะสมของวิธีการรายงานผลคะแนน					
5. การจัดการบทเรียน					
5.1 การนำเสนอชื่อเรื่องหลักของบทเรียน					
5.2 การนำเสนอชื่อเรื่องย่อยของบทเรียน					
5.3 ความเหมาะสมของเทคนิคการนำเสนอบทเรียน					
5.4 การออกแบบหน้าจอ					
5.5 ความเหมาะสมในการโต้ตอบบทเรียน					
5.6 ความน่าสนใจของบทเรียน					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

.ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)
เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ชื่อผู้ประเมิน.....ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

โปรดทำเครื่องหมายถูกต้องในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดให้

5	หมายถึง	มีคุณภาพดีมาก
4	หมายถึง	มีคุณภาพดี
3	หมายถึง	มีคุณภาพพอใช้
2	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
1	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

เรื่องที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความถูกต้องของเนื้อหา					
2. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา					
3. ความเหมาะสมของเนื้อหากับเวลาที่น่าเสนอ					
4. ความเหมาะสมของการจัดลำดับเนื้อหา					
5. ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้					
6. ความชัดเจนของเนื้อหา					
7. ความถูกต้องของการใช้ภาษา					
8. ความเหมาะสมสอดคล้องของเนื้อหากับภาพที่น่าเสนอ					
9. ความเหมาะสมของเนื้อหากับเสียงบรรยาย					
10. ความเหมาะสมของการออกแบบบทเรียน					
11. ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง					
12. ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

วันที่...../...../.....

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างบทเรียนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ตัวอย่าง บทโทรทัศน์
ศึกษด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น

ลำดับ	ภาพ	เทคนิค	เสียง
1.	Cap. “.... เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ ปัญหาเฉพาะใน ด้านรักษาภาษานี้ก็มีหลายประการ อย่างหนึ่งต้อง รักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง คือให้ออกเสียง ให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ โดยวิธีใช้ “ พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๐๕	Fade	
2.	Graphic LOGO มหาวิทยาลัย	Diss	(F/I คนตรี)
3.	Cap. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	Diss	
4.	Cap. บทเรียนโทรทัศน์ด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารและการสืบค้น	Diss	(F/D) คนตรี
5.	พิธีกร สองคน Ms.พิธีกร 1,2 (Indoor)	Fade	สวัสดีค่ะ /ครับ พิธีกร 1 ขอต้อนรับคุณเข้าสู่บท เรียนโทรทัศน์ด้วยตนเอง
6.	Ms. พิธีกร 1,2 (Indoor)	Cut	พิธีกร 2 เรื่อง การสื่อสารและ การสืบค้นค่ะ
7.	Ms. พิธีกร 1,2 (Indoor)		พิธีกร 1 ครับและในบทเรียนของ เราก็มีแบบทดสอบให้คุณทบทวน ความจำและความเข้าใจเป็นระยะๆ ด้วยครับ

ลำดับ	ภาพ	เทคนิค	เสียง
8.	Ms. พิธีกร 1,2 (Indoor)		คะและตอนนีก็มาทำความรู้จักกับการสื่อสารกันเลยคะ
9.	Ls. ความเจริญของสังคมไทย บรรยากาศการ เรียน, การประชุม ฯลฯ	Cut	พิธีกร 1 ครับมนุษย์เราอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ได้ การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญนะครับ เพราะเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้ความต้องการ แก่กัน และ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันใน สังคมครับ
10.	Ms.พิธีกร 1, 2ในstudio	Cut	พิธีกร 2 คะ ตัวจักรหนึ่งที่สำคัญในการสื่อสาร ก็คือภาษาคะ หลายชาติ หลาย ประเทศ มีภาษาเป็นของตัวเองใช้ ในการสื่อสาร และแน่นอนว่าไทย เราก็ใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใน การสื่อสารคะ
11.	Ms.พิธีกร 1,2 คน ในstudio	Cut	พิธีกร 1 ใช่แล้วครับ เมืองไทยเราใช้ภาษา ไทยทั้งภาษาท้องถิ่นในการสื่อสาร ด้วยวาจา และภาษาราชการครับ
12.	Ms.พิธีกร 2		พิธีกร 2 นั่นแสดงว่า เราไม่เคยเป็นเมืองขึ้น ของใครนะคะ น่าภูมิใจจริงๆ คะ
ลำดับ	ภาพ	เทคนิค	เสียง

13.	Ms.พีธีกร 1 Inc. การใช้Internet สื่อสารกัน	Cut	พีธีกร 1 ครับ และในโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารทำให้เรารู้เท่าทันคนอื่น ครับ
14.	Ms.พีธีกร 2	Cut	พีธีกร 2 แน่นอนค่ะ โดยวิธีการการสืบค้น แสวงหาข้อมูลอย่างฉลาด รู้เท่าทัน และมีประสิทธิภาพค่ะ
15.	Ms.พีธีกร 1 Cap. การสื่อสาร ภาษาไทย การสืบค้น	Cut	พีธีกร 1 และ คำสำคัญ สำหรับบทเรียนโทร ทัศน์เรื่องนี้ก็คือ การสื่อสาร ภาษา ไทย และการสืบค้น ครับ
16.	Cap. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสาร	Diss	
17.	Ms. พีธีกร 1,2	Cut	พีธีกร 2 เอาล่ะค่ะทีนี้ เรามาทำ ความรู้จักกับคำว่าสื่อสารกัน เลย
18.	Inc. ภาพของ อริสโตเติล	Cut	พีธีกร 1 อริสโตเติล (Aristotle) ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่า เป็นการแสวงหาวิธีการจูงใจที่มีรูป แบบ
19.	Inc. ภาพของ เอ็ดเวิร์ด สะเพียร์ Cap.การสื่อสารหมายถึง การตีความโดยสัญชาต ญาณต่อท่าทางที่แสดงเป็นสัญลักษณ์โดยไม่รู้ตัว ต่อความคิด และต่อพฤติกรรมของวัฒนธรรมของ บุคคล	Cut	พีธีกร 2 ส่วน เอ็ดเวิร์ด สะเพียร์ (Edward Sapir) กล่าวว่าสื่อสารหมายถึง

ลำดับ	ภาพ	เทคนิค	เสียง
			การตีความโดยสัญชาตญาณ ต่อท่าทางที่แสดงเป็น สัญลักษณ์โดยไม่รู้ตัวต่อความ คิด และต่อพฤติกรรมของ วัฒนธรรมของบุคคล
20.	Inc.ภาพของ จอร์จ เอ มิลเลอร์ Cap.การสื่อสารหมายถึง การถ่ายทอดข่าวสาร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง	Cut	พิธีกร 1 และจอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A.Miller) การสื่อ สารหมายถึง การถ่ายทอดข่าว สารจากที่หนึ่งไปยังอีก ที่หนึ่ง
21.	Ms.พิธีกร 1,2 Back gourd เป็นฉาก ในสตูดิโอ	Cut	พิธีกร 2 รวมความแล้วนะคะ ได้ว่า การสื่อสารของมนุษย์ตั้งอยู่ บนหลักของความสัมพันธ์ จากผู้เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย ฝ่ายที่ทำหน้าที่ส่งสาร และ ฝ่ายที่ทำหน้าที่รับสารค่ะ
22.	Ms.พิธีกร 1,2 Back gourd เป็นฉาก Graphic ส่งสาร → สาร → สื่อ → ผู้รับ		พิธีกร 1 หรือสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการของการ ถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไป ยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่างๆ ครับ และช่วงนี้ทดสอบความรู้ กันนิดหน่อยกับแบบทดสอบ ของเราแล้วช่วงหน้าเราจะมา พูดกันในเรื่องบทบาทของการ สื่อสารครับ

ลำดับ	ภาพ	เทคนิค	เสียง
23.	CAP. 1. ใครที่ให้ความหมายของการสื่อสารว่าเป็น การแสวงหาวิธีการจูงใจที่มีรูปแบบ . Aristotle . Edward Sapir . George A. Miller ง. Peter Sapir	Cut	Music
24.	CAP. คำตอบที่ถูกต้องคือ ก. Aristotle	Cut	Music
	2. การสื่อสารหมายถึงข้อใด . การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง . กระบวนการของการถ่ายทอด สาร จากบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้ส่ง สารไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียก ว่าผู้รับสารโดยผ่านสื่อต่างๆ . การพูดหรือสื่อสารจากบุคคลหนึ่ง โดยผ่านสื่อหรือไม่ผ่านสื่อก็ได้ . ถูกทุกข้อ	Cut	Music
25.	Cap. คำตอบที่ถูกต้องคือ ข. กระบวนการของการถ่ายทอด สาร จากบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุ คคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสารโดยผ่านสื่อ ต่างๆ	Cut	Music
26.	Ms.พิธีกร1,2 Back gourd เป็นฉาก ในสตูดิโอ	Cut	พิธีกร 2 เป็นยังไงบ้างคะแบบทดสอบ ที่ผ่านมาคิดว่าคุณคงจะตอบ ได้ ไม่ยากใช่ไหมคะ ตอนนี้ เรามาพูดถึงบทบาทของ การสื่อสารกันเลยคะ

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววิณัฐ ชวนะเวช
เกิดวันที่	วันที่ 7 มีนาคม พุทธศักราช 2519
สถานที่เกิด	357 หมู่ 6 ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	26/48 ซอยพิชยพันธ์ 15 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2539 ศศ.บ (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2549 กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ